

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Brexit – příležitost nebo hrozba?

Brexit – opportunity or threat?

Miroslav Podmanický

Plzeň 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Brexit – příležitost nebo hrozba?“

vypracoval/a samostatně pod odborným dohledem vedoucí/vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 17. 4. 2024

v. r. *Miroslav Podmanický*

Zásady pro vypracování práce

1. Charakterizujte podstatu a obsah ekonomické integrace pohledem jednotlivých integračních stupňů.
2. Popište politicko-hospodářský vztah Velké Británie a Evropské unie v předbřexitovém období.
3. Analyzujte politické a hospodářské dopady brexitu na Velkou Británie a Evropskou unii z pohledu současných a budoucích příležitostí a hrozeb.
4. Formulujte konkrétní doporučení v oblasti hospodářské politiky pro podporu příležitostí a utlumení hrozeb brexitu.

Studijní program

Podniková ekonomika a management

Poděkování

Tímto bych rád vyjádřil vděčnost vedoucímu své práce, panu Ing. et Ing. Miloši Novému za jeho odborné vedení, cenné rady a trpělivost během celého procesu tvorby této bakalářské práce. Dále bych rád poděkoval své rodině za jejich nepřetržitou podporu během studia.

Obsah

ÚVOD	7
1 EVROPSKÁ INTEGRACE A JEJÍ HISTORIE	9
1.1 TEORETICKÉ ZÁKLADY EVROPSKÉ INTEGRACE	9
1.1.1 <i>Definice integrace</i>	9
1.1.2 <i>Jednotlivé stupně ekonomické integrace</i>	9
1.1.3 <i>Motivy vedoucí k evropské integraci</i>	12
1.2 HISTORICKÝ VÝVOJ EVROPSKÉ INTEGRACE	13
1.2.1 <i>Rané poválečné období</i>	13
1.2.2 <i>Padesátá léta a vznik tří společenství</i>	13
1.2.3 <i>Šedesátá léta</i>	15
1.2.4 <i>Sedmdesátá a osmdesátá léta</i>	16
1.2.5 <i>Devadesátá léta</i>	17
1.2.6 <i>Třetí tisíciletí</i>	17
2 VZÁJEMNÉ VZTAHY SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ A EVROPSKÉ UNIE	19
2.1 OBDOBÍ PŘED REFERENDEM	19
2.1.1 <i>Politické a hospodářské vztahy Spojeného království a EU</i>	19
2.1.2 <i>Důvody vzniku referenda</i>	20
2.2 OBDOBÍ OD REFERENDA AŽ PO KONEČNÉ VYSTOUPENÍ	22
2.2.1 <i>Referendum</i>	22
2.2.2 <i>Průběh vyjednávání</i>	23
2.2.3 <i>Konečné vystoupení a schválená dohoda</i>	24
3 MAKROEKONOMICKÉ UKAZATELE	26
3.1 HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT	26
3.2 INFLACE	27
3.3 NEZAMĚSTNANOST	28
3.4 PLATEBNÍ BILANCE	29
4 VÝVOJ MAKROEKONOMICKÝCH UKAZATELŮ SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ A EVROPSKÉ UNIE	30
4.1 HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT	30
4.2 INFLACE	32
4.3 NEZAMĚSTNANOST	35
5 PŘÍLEŽITOSTI A HROZBY PLYNOUCÍ Z BREXITU	37
5.1 PŘÍLEŽITOSTI PRO SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ	37

5.1.1	<i>Možnost sjednání nových obchodní dohod</i>	37
5.1.2	<i>Zrušení příspěvku do rozpočtu EU</i>	37
5.1.3	<i>Rozšířená suverenita</i>	38
5.2	HROZBY PRO SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ	38
5.2.1	<i>Pokles ekonomického růstu</i>	38
5.2.2	<i>Negativní vliv na export a import mezi Spojeným královstvím a EU</i>	40
5.2.3	<i>Pokles přímých zahraničních investic</i>	41
5.2.4	<i>Negativní vliv na trh práce</i>	42
5.2.5	<i>Negativní vliv na finanční sektor</i>	43
5.3	PŘÍLEŽITOSTI PRO EVROPSKOU UNII	44
5.3.1	<i>Upevnění členských států setrvat v EU</i>	44
5.3.2	<i>Možnost lepší spolupráce v rámci EU</i>	45
5.4	HROZBY PRO EVROPSKOU UNII	45
5.4.1	<i>Ztížené podmínky pro vstup na území Spojeného království</i>	45
5.4.2	<i>Ztráta jednoho z největších přispěvatelů do rozpočtu EU</i>	46
5.5	SHRNUTÍ PŘÍLEŽITOSTÍ A HROZEB	47
6	NAVRHOVANÁ DOPORUČENÍ PRO VZÁJEMNOU SPOLUPRÁCI SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ A EU ...	48
6.1	MOŽNOST NORSKÉHO MODELU	48
6.2	ZACHOVÁNÍ SOUČASNÉHO VZTAHU	49
6.3	OPĚTOVNÝ VSTUP DO EU	50
6.4	SJEDNÁNÍ SAMOSTATNÝCH OBCHODNÍCH DOHOD	52
	ZÁVĚR	53
	SEZNAM ZKRATEK	55
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56
	SEZNAM TABULEK	62
	SEZNAM GRAFŮ	63
	SEZNAM OBRÁZKŮ	64
	ABSTRAKT	
	ABSTRACT	

Úvod

Proces ukončení členství Spojeného království v Evropské unii byl jedním z nejkontroverznějších politických procesů posledních let. Tento proces byl nazýván ve zkratce Brexit. Vycházející ze spojení dvou anglických slov british a exit, a vznikl na základě lidového referenda konaného v roce 2016. Vystoupení Spojeného království z Evropské unie ovlivnilo do velké míry ekonomické vztahy a směřování jak Spojeného království, tak Evropské unie a klade si za otázku, zda toto rozhodnutí bylo prospěšné či nikoliv.

Cílem bakalářské práce je rozhodnout, zda odchod Spojeného království z Evropské unie je pro Spojené království příležitostí či hrozbou na základě komparace a analýzy vývoje základních makroekonomických ukazatelů a charakterizování konkrétních příležitostí a hrozeb plynoucích z Brexitu. Dodatečným cílem je také návrh konkrétních doporučení v oblasti hospodářské politiky státu pro podporu příležitostí a utlumení hrozeb.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, část teoretickou a část praktickou. Pro pochopení souvislostí s tématem se teoretická část práce skládá ze tří kapitol. V první kapitole je definován samotný pojem integrace, charakterizovány jednotlivé stupně ekonomické integrace od nejnižšího až po nejvyšší a popsány motivy, které vedly k evropské integraci. V druhé části první kapitoly je také popsán průběh vývoje evropské integrace od poválečného období až po vystoupení Spojeného království z EU.

Druhá kapitola této práce je věnována vzájemným vztahům Spojeného království a EU v předbřexitovém období. Tato kapitola je také rozdělena na dvě části. První část je zaměřena na období před referendem, kde jsou popsány politické a hospodářské vztahy Spojeného království a EU a důvody vzniku referenda. Druhá část je zaměřena na období od referenda až po konečné vystoupení. Zde je popsáno samotné referendum, průběh vyjednávání a konečné vystoupení Spojeného království na základě schválené dohody.

Třetí kapitola je zaměřena na základní makroekonomické ukazatele z důvodu použití v praktické části práce. V této kapitole jsou popsány čtyři základní makroekonomické ukazatele, kterými jsou hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost a platební bilance.

Pro získání přehledu, jak na tom byly a aktuálně jsou ekonomiky Spojeného království a EU před a po Brexitu, je čtvrtá kapitola této bakalářské práce zaměřena na komparaci a

analýzu vývoje základních makroekonomických ukazatelů konkrétně na hrubý domácí produkt, míru inflace a míru nezaměstnanosti.

Následující kapitola je věnována charakterizování klíčových hrozeb a příležitostí Spojeného království a EU plynoucích z Brexitu. Zde je větší pozornost zaměřena na příležitosti a hrozby ze strany Spojeného království.

Závěrečná kapitola této práce je zaměřena na mnou navrhovaná doporučení, které mají za cíl zmírnit hrozby a podpořit příležitosti vycházejí z Brexitu pro Spojené království a EU. Zde jsou popsána řešení jako vstup do EHP podle Norského modelu, zachování současných vztahů, opětovný vstup do EU nebo také možnost sjednávání samostatných dohod jak ze strany Spojeného království, tak i EU.

Pro zpracování bakalářské práce je použito metody vědeckého popisu, komparace a analýzy. Data, která jsou obsahem práce jsou čerpána z odborné literatury, statistických databází, webových stránek a odborných článků. Práce je napsána v souladu s citační normou APA7.

1 Evropská integrace a její historie

První kapitola této bakalářské práce je věnována evropské integraci a její historii. Tato kapitola je rozdělena na dvě části, kdy první část je věnována teoretickým základům evropské integrace. Zde je definován samotný pojem integrace, popsány jednotlivé stupně ekonomické integrace a motivy, které vedly k evropské integraci. Ve druhé části je popsán historický vývoj evropské integrace se zaměřením na Spojené království a vzniklé organizace v průběhu dané historie.

1.1 Teoretické základy evropské integrace

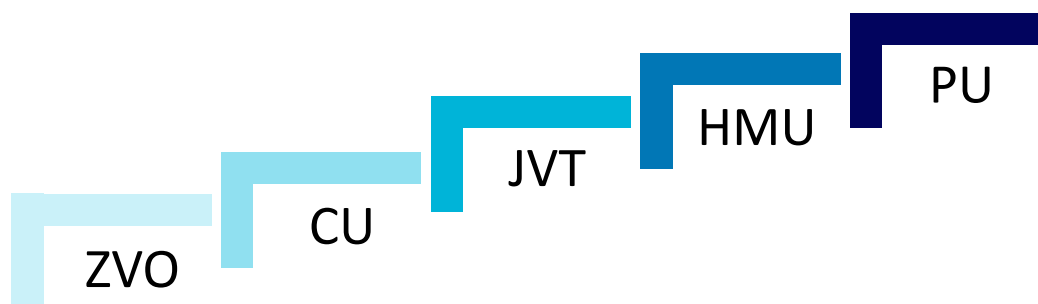
1.1.1 Definice integrace

Z pohledu mezinárodní integrace je tento pojem uváděn ve smyslu se spojováním, propojováním jednotlivých aktérů do širších skupin s cílem nalezení řešení společných zájmů. Proces integrace spočívá v sdružování států do určitých mezinárodních organizací, které mohou být politického, ekonomického, bezpečnostního či jiného zaměření. Příkladem těchto organizací může být Severoatlantická aliance, Organizace Spojených národů nebo také Evropská unie (Cihelková a kol., 2011). Ekonomickou integraci lze definovat ještě například takto: „Ekonomická integrace je proces, v jehož rámci dochází k propojování národních ekonomik prostřednictvím odstraňování překážek pro obchodní výměnu zboží a služeb, toky kapitálu a mobilitu pracovní síly“ (Lacina & Blížkovský, 2022, s. 55).

1.1.2 Jednotlivé stupně ekonomické integrace

V ekonomické teorii rozlišujeme několik stupňů ekonomické integrace, které poprvé již v šedesátých letech 20. století vymezil prof. Bella Ballasa. Při vymezení těchto stupňů integrace bude postupováno od nejnižší formy integrace až po tu nejvyšší formu s ohledem na to, že každá vyšší forma integrace obsahuje již prvky předcházejícího stádia. Tyto stupně znázorňuje obrázek č. 1 kde zkratky vyjadřují: ZVO – zóna volného obchodu, CU – celní unie, JVT – jednotný vnitřní trh, HMU – hospodářská a měnová politika a PU – politická unie.

Obrázek 1: Stupně ekonomické integrace

Zdroj: Lacina & Blížkovský (2022, s. 55), zpracováno autorem

Zóna volného obchodu

Prvním stupněm ekonomické integrace je zóna volného obchodu (ZVO). ZVO je nejjednodušší formou ekonomické integrace, kdy se jednotlivé země vzájemně dohodnou na postupném odstranění obchodních a jiných omezení jako jsou například cla a kvóty z důvodu volného pohybu zboží mezi státy ZVO. Vůči nečlenským státům si členské státy ponechají veškeré pravomoci při rozhodování o obchodní politice a nemají žádné omezení pro stanovení cel vůči třetím zemím. Zboží, které je dováženo z nečlenských zemí, je označeno certifikátem, který slouží jako informace pro orgány celní správy, zda bude uvaleno clo na daný dovoz. Jako příkladem ZVO může být označena Evropská zóna volného obchodu (EZVO) nebo také Středoevropská zóna volného obchodu (CEFTA). Následujícím dohodám se podrobněji bude věnovat druhá část této kapitoly (Lacina & Blížkovský, 2022).

Celní unie

Celní unie (CU) představuje vyšší formu ekonomické integrace než ZVO. Tu tvoří skupiny zemí, které uplatňují jeden společný systém postupů, pravidel a sazeb pro veškerý nebo téměř veškerý svůj dovoz, vývoz a tranzit zboží. Země, které jsou členy CU, obvykle sdílejí společnou obchodní politiku a politiku hospodářské soutěže (European Commission, n.d.a). CU vzniká ve dvou fázích. Tyto fáze se označují jako negativní a pozitivní integrace. V první negativní fázi dochází k odstranění bariér a jiných omezení a poté v druhé pozitivní fázi k definování společné obchodní politiky vůči nečlenským státům. Hlavní rozdíl tedy mezi CU a ZVO spočívá v definici společné obchodní politiky a využívání jednotného celního sazebníku pro členské země. Dovozece si tak nemůže vybrat nejvhodnější zemi pro vstup na integrované území kvůli uplatňujícímu společnému celnímu sazebníku. Mezi členskými státy CU je tedy zavedena

svoboda volného pohybu zboží. Konkrétním příkladem celní unie, který se v roce 1995 přetvořil ze ZVO, je Společný trh Jihu (MERCOSUR). Mezi jeho členské státy patří země jako Argentina, Brazílie, Paraguay a další (Lacina & Blížkovský, 2022).

Jednotný vnitřní trh

Třetím stupněm ekonomické integrace je tzv. jednotný vnitřní trh (JVT), někdy také označován pouze jako společný trh. Aby bylo možné mluvit o JVT, je nutné, aby byly splněny určité podmínky. Mezi tyto podmínky patří samozřejmě odstranění veškerých cel, kvót a jiných obchodních omezení týkající se dovozu a vývozu mezi členskými státy, veškerá obchodní omezení na nečlenské státy jsou přijímány jednotně a výrobní faktory se mohou volně pohybovat mezi členskými zeměmi bez omezení (CFI Team, 2023). Podstata JVT tedy spočívá ve čtyřech svobodách. Tyto čtyři svobody jsou charakterizovány volným pohybem zboží, služeb, kapitálu a osob. Volný pohyb kapitálu představuje převod finančních prostředků bez omezení mezi národními ekonomikami, to má za následek zefektivnění alokace investic a s tím spojeným ekonomickým růstem. Nicméně volný pohyb kapitálu má také svá negativita, zejména v podobě velkých přesunů kapitálu za účelem spekulativních zisků, které mohou negativně působit na platební schopnost zemí a jejich konkurenceschopnost kvůli negativním dopadům toků kapitálu na vývoj devizových kurzů. S volným pohybem osob je spjata možnost výkonu zaměstnaní či podnikání v členských státech a s tím se pojí také volný pohyb služeb, kdy hranice členských států může překračovat jak poskytovatel, spotřebitel tak služba samotná (Lacina & Blížkovský, 2022).

Hospodářská a měnová unie

Hospodářská a měnová unie (HMU) je čtvrtým stupněm ekonomické integrace. Rozdíl hospodářské unie a společného trhu spočívá v tom, že při hospodářské unii nejde již pouze o společnou obchodní politiku, ale také o jiné hospodářské politiky. V případě hospodářské unie se tedy členské státy musí dohodnout na koordinaci, popřípadě sjednocení jednotlivých hospodářských politik jako je fiskální, sociální, strukturální a další. Měnová unie je formou spolupráce mezi členskými zeměmi, kdy účelem je koordinace monetární a měnové politiky. V případě HMU dochází k přenesení pravomocí na společnou centrální banku, která rozhoduje o monetární politice HMU. Měny jednotlivých členských států jsou postupně nahrazovány měnou společnou. Příkladem tohoto ekonomického integračního stupně je Evropská unie (Lacina & Blížkovský, 2022).

Politická unie

Politická unie představuje potenciálně nejpokročilejší formu ekonomické integrace se společnou vládou, kde je výrazně omezena suverenita členské země. Vyskytuje se pouze v rámci národních států, jako jsou federace, kde ústřední vláda a státy, regiony mají určitou úroveň autonomie nad přesně definovanými záležitostmi (The Geography of Transport Systems, n.d.). Pro vznik politické unie existují dva možné způsoby. Prvním způsobem je vybudování již zmíněné federace a druhým způsobem je postupné rozvíjení ekonomické integrace, kdy vrcholem je politická unie. Typickým znakem politické unie je propojení institucí, které zastupují celky sjednocené v unii navenek, jedná se tedy o společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Příkladem politické unie může být Spolková republika Německo nebo také Spojené státy americké. (Lacina & Bližkovský, 2022).

1.1.3 Motivy vedoucí k evropské integraci

Veškeré státy a jejich vlády vedou určité motivy, proč by se měly zajímat o společnou integraci, a co jim tato integrace přinese. Při zkoumání motivů vedoucích ke společné integraci je nutné postupovat chronologicky. Jelikož kvůli stále se vyvíjející integraci se také vyvíjí jednotlivé motivy. V začátcích regionální integrace se nejčastěji mluví o ekonomické integraci. Obecný motiv integrace spočívá v ekonomické oblasti. Hlavní motiv ekonomické integrace vychází ze snahy získat snadnější a bezpečnější přístup na větší mezinárodní trhy. Z přístupu na integrované trhy daným státům plynou možné výhody jako jsou: zvýšená efektivita produkce, lepší využití úspor z rozsahu způsobeno větší velikostí integrovaného trhu, vylepšená pozice v mezinárodním obchodě nebo třeba také změny v množství a kvalitě výrobních faktorů. S rozvíjením jednotlivých stupňů ekonomické integrace dochází k rozšíření daných ekonomických motivů také na motivy politické. Mezi tyto motivy je možné zařadit snahu vlád o začlenění jejich země do určitých politických organizací, snaha po stabilizaci a prosperitě sousedních zemí nebo také tlak globalizace na vyšší efektivitu, zvýšení konkurence nebo přístup k investicím a technologiím (Cihelková a kol., 2011).

1.2 Historický vývoj evropské integrace

Porozumět dnešním integračním problémům odehrávajícím se v Evropě, včetně jedné z nejvýznamnějších událostí posledních let Brexitu. Je velmi obtížné bez znalosti její historie. Z tohoto důvodu je následující podkapitola věnována historickým událostem, které formovaly evropskou integraci do současného stavu.

1.2.1 Rané poválečné období

Novodobá historie evropské integrace se datuje od konce 2. světové války v roce 1945. Důsledkem 1. a 2. světové války byly desítky milionů mrtvých a evropské hospodářství v troskách. Válka stála většinu zemí Evropy enormní ekonomické škody. Nejvíce na to doplatila Francie a Rakousko, kdy HDP těchto zemí se v té době rovnal HDP na úrovni 19. století a také Německo s Itálií, kdy je válka stála přes čtyři desetiletí růstu HDP. Na základě těchto událostí se evropská politická elita zamýšlela, jak by bylo možné se vyhnout dalším válečným konfliktům. Většina zemí se vzpamatovávala s obnovením státní správy a ekonomiky vlastní země. Západoevropské země měly omezené zdroje, které byly použity na zabezpečení základních životních potřeb pro své obyvatele, zatímco Sovětský svaz rychle prosazoval svoji vizi komunismu v zemích jako Polsko, Československo, Maďarsko, ale také zemích Jugoslávie. Toto prosazování vlastního řešení zapříčinilo rozdělení do dvou podob na komunismus a politiku jedné strany, zatímco na západě se budovala demokracie a docházelo k budování podmínek pro evropskou integraci (Baldwin & Wyploz, 2013).

1.2.2 Padesátá léta a vznik tří společenství

Padesátá léta 20. století byla pro evropskou integraci klíčová z pohledu vzniku tří společenství, které jsou považovány za základy integrace evropských zemí. Prvním společenstvím a také prvním krokem k propojení evropských zemí je označováno Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO). Toto společenství vzniklo na základě Schumanovi deklarace, ačkoliv skutečným autorem plánu pro vytvoření ESUO byl Jean Monnet, jenž stál v čele francouzského Vysokého plánovacího úřadu. Z dané deklarace bylo patrné, že cílem vytvoření ESUO bylo zabezpečit mír a vytvořit federativní strukturu v Evropě (Lacina a kol., 2012). V roce 1952 byla podepsána Pařížská smlouva o vzniku ESUO šesti zeměmi. Mezi tyto země patřily Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko, které později dostaly označení jako evropská „šestka“

(Cihelková a kol., 2011). Velké množství evropských zemích se k tomuto společenství nepřidalo a výjimkou nebylo ani Spojené království. To mělo určité důvody proč se nezapojit do tohoto společenství i když ministerský předseda Winston Churchill byl velkým zastáncem evropské integrace. Díky své poloze Spojené království nebylo nikdy okupováno za 2. světové války a až na bombardování některých z průmyslových měst vyšlo Spojené království jako evropská velmoc, a tak nemělo význam se zapojovat do společenství, kde výrazná snaha byla upřena na rekonstrukci infrastruktury v poničené Evropě. Dalším velkým důvodem byla velmi úzká vazba s USA, a tak Spojené království zvolilo pokračovat ve spolupráci se silným ekonomickým partnerem, na místo toho se zničenými a vyčerpanými státy Evropy.

Po pár úspěšných letech fungování ESUO se členské země rozhodly posunout integraci o krok dál o vzájemné propojení v oblasti energetiky a hospodářské spolupráce. Země Beneluxu následně předložily memorandum s návrhy na vývoj evropské integrace a vypracováním smlouvy. Ministři členských států návrh přijali a rozhodli o založení Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM), jenž vznikla po podepsání Římské smlouvy v roce 1957 (Lacina a kol., 2012). Cílem EHS bylo postupným seskupováním hospodářské politiky členských států podporovat rozvoj hospodářské činnosti, konzistentní a vyrovnaný růst a také zvyšovat životní úroveň v celém společenství. Mezi klíčový úkol EHS patřilo vybudovat společný trh s volným pohybem jak osob, služeb, zboží tak i kapitálu. Druhým vzniklým společenstvím byl EURATOM. Mnohé evropské země viděly v atomové energii zdroj budoucnosti, která měla zlepšit situaci v Evropě s ohledem na životní prostředí. Hlavním úkolem Evropského společenství pro jadernou energii bylo vytvořit společný trh s nukleárními materiály a následně podpořit jejich mírové využití. (Fiala & Pitrová, 2003). Spojené království stejně jako v případě založení ESUO se nezařadilo ani do společenství EHS a EURATOM. V případě EHS se Spojené království odmítlo podřídit nadnárodním orgánům a snažilo se o mírnější spolupráci založenou na mezivládním principu s jednomyslným hlasováním. Dalším důvodem bylo také to, že Spojené království mělo velmi vyspělé zemědělství a odmítlo doplácet na neefektivní kontinentální zemědělství prostřednictvím odvodů do společného rozpočtu. Důvodem proč Spojené království odmítlo připojení také do společenství EURATOM vychází ze skutečnosti, že bylo mnohem vyspělejší v jaderné energii než zbytek Evropy, za to

vděčilo vztahům s USA a na základě toho nemělo co získat v případě připojení do daného společenství (Lacina a kol., 2012).

1.2.3 Šedesátá léta

Mezi hlavní události šedesátých let 20. století se řadí vznik Evropské zóny volného obchodu (ESVO), vyvrcholení vztahů mezi Spojeným královstvím a Francií nebo také tzv. Slučovací smlouva. ESVO bylo založeno v roce 1960 na základě Stockholmské konvence, což byl zakládající dokument, ve kterém se státy zavázaly odstranit bariéry obchodu mezi členskými státy, ačkoliv při obchodu se zbytkem světa každý stát postupoval podle sebe (Baldwin & Wyploz, 2013). Hlavní roli v založení ESVO hrálo Spojené království, kdy účelem založení měla být zvýšení prosperity vzhledem k ekonomickým oblastem, pro státy, které nebyly členy již existujících společenství. Původními členy ESVO byly Velká Británie, Švédsko, Norsko, Dánsko, Rakousko, Švýcarsko a Portugalsko (Euroskop, 2022).

Spojené království jen rok a půl po založení ESVO změnilo svůj názor na Evropská společenství (ES) a v roce 1961 si podalo přihlášku spolu s Dánskem, Irskem a později i Norskem. Důvodem proč se tak Spojené království rozhodlo je spojován s úspěchy ES a také s dekolonizací zámořských oblastí a získání nezávislosti jednotlivých států (Cihelková a kol., 2011). Žádost států o vstup do ES zpočátku vypadala pozitivně až do chvíle, kdy francouzský prezident de Gaulle vyjádřil nesouhlas s pokračování jednání o přijetí Spojeného království. Francouzský prezident v roce 1967 odmítl i druhou žádost Spojeného království na vstup do ES. Hlavní důvodem tohoto odmítnutí byl strach z ovlivňování evropské politiky Spojenými státy, které měly skvělé vztahy se Spojeným královstvím. Tento čin francouzského prezidenta de Gaulle vyvolal první krizi integračního uskupení (Lacina a kol., 2012). V roce 1965 byla podepsána Slučovací smlouva, která vstoupila v platnost 1. července 1967, díky které došlo k velkému posunu v uspořádání tří společenství ESUO, EHS a EURATOM. Před podpisem této smlouvy každé společenství bylo spravováno samostatnými orgány skládající se s komise a rad. Po podpisu smlouvy došlo ke sloučení tří rad a dvou komisí, což pomohlo k snazšímu byrokratickému fungování společenství (Lacina & Blížkovský, 2022).

1.2.4 Sedmdesátá a osmdesátá léta

Sedmdesátá léta 20. století byla spojována se zpomalením integračního procesu. Toto zpomalení souviselo s celosvětovou surovinou a energetickou krizí, za kterou se podepsaly tzv. ropné šoky. K těm poprvé došlo na podzim 1973 na základě snížení těžby ropy ze strany Organizace zemí vyvážející ropu jako odvetná opatření v Jomkipurské válce. V členských zemích tou dobou převládaly spíše protekcionistické tendence řešit dané problémy vlastním způsobem (Cihelková a kol., 2011).

V té době došlo také k prvnímu rozšíření ES, ačkoliv podmínky vstupu byly podepsány se čtyřmi státy. Konkrétně se Spojeným královstvím, Irskem, Dánskem a Norskem, tak Norsko se na základě hlasování rozhodlo o nevstoupení do ES. Hlavním důvodem byly obavy farmářů a rybářů z dopadů na jejich sektory a zpřístupnění svých lovišť členským státům. Vstup Spojeného království nebyl v ideální dobu a místo hospodářského růstu došlo ještě k většímu poklesu hospodářství se spojenou inflací a nezaměstnaností. To vyústilo v roce 1975 až k referendu o setrvání v ES, ve kterém 67,2 % hlasovalo pro setrvání v ES (Lacina a kol., 2012). Na konci sedmdesátých let došlo k prvním přímým volbám do Evropského parlamentu. Před uskutečněním prvních přímých voleb byli poslanci obsazováni do Evropského parlamentu na základě výsledků domácích parlamentních voleb, tudíž všichni poslanci Evropského parlamentu měli dvojí mandát (Fakta a čísla o Evropské unii, 2023).

Osmdesátá léta 20. století byla z pohledu Společenství velmi dynamická. Již 1. ledna 1981 došlo k druhému rozšíření společenství, a to o Řecko. Řecko usilovalo o vstup již od šedesátých let, zpomalení tohoto procesu bylo důsledkem vojenské diktatury, jež byla nastolena do roku 1974. Poté již v roce 1975 požádali o vstup do ES. Komise se k členství Řecka stavěla skepticky a požadovala delší přechodné období, k tomu nakonec nedošlo a 25. května 1979 byla podepsána smlouva o vstupu do ES (Fiala & Pitrová, 2003). Další velkou událostí osmdesátých let bylo uzavření Schengenské dohody, která představovala prohloubení integrace mezi členskými státy. Jednalo se o sdružení členských států, jenž měly společný cíl, a to zrušit kontroly osob na vnitřních hranicích včetně letišť a přístavů. Dále sladit vízové a azylové politiky nebo také založit společný pátrací a informační systém (SIS – Schengen Information System) pro snížení kriminality a pašování drog. Kontroly na hranicích se třetími zeměmi zůstaly beze změn (Lacina a kol., 2012). V roce 1986 došlo již ke třetímu rozšíření společenství o Španělsko a Portugalsko. Jednalo se o

země, které vstupovaly do společenství po pádu jejich nedemokratických režimů a nacházely se ve špatné hospodářské kondici (Cihelková a kol., 2011). Poslední velkou událostí osmdesátých let bylo podepsání Jednotného evropského aktu (JEA). Hlavním cílem JEA bylo vytvořit do pěti let jednotný vnitřní trh a dodržení závazků stanovených již ve Smlouvě o založení EHS, která obsahovala dodržení pohybu čtyř svobod: volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu (Lacina & Blížkovský, 2022).

1.2.5 Devadesátá léta

Devadesátá léta jsou považována za hlavní období ve, kterém došlo ke sjednocení Evropy, což také vyjadřuje sjednocení západní a východní části Německa. Po pádu komunistických režimů ve východní Evropě bylo většině států nabídnuta příležitost spolupráce a spolenectví. Nejvýznamnější událostí v tomto období byla Smlouva o Evropské unii nebo také nazývaná jako Maastrichtská smlouva, která sjednocovala všechna tři společenství (EHS, EURATOM a ESUO) (Lacina & Blížkovský, 2022). Maastrichtská smlouva byla podepsaná v roce 1992 a ratifikována v roce 1993. V níž se členské státy zavazovaly k dodržování tří pilířů. První pilíř vymezoval hospodářskou spolupráci, druhý pilíř definoval spolupráci v zahraniční a bezpečnostní politice a třetí pilíř vymezoval kooperaci v justici a vnitřní bezpečnosti. Součástí Maastrichtské smlouvy byl také závazek k vytvoření Evropské hospodářské a měnové unie, která navrhovala scénář k přechodu k jednotné měně (Cihelková a kol., 2011). Spojené království zastávalo negativní pozici a trvalo na neúčasti na společné měně, což mělo málem za následek svržení premiéra Johna Majora při hlasování o ratifikaci Maastrichtské smlouvy. Se souhlasem přijímat další státy Evropy do EU bylo nutné reformovat instituce a procedury v EU, které byly vytvořeny pro šest členských zemí. To bylo úkolem konference, kde výsledkem byla Amsterodamská smlouva, která nenaplnila očekávání o reformě hlavních institucí, ale definovala několik významných změn a vytvořila dohodu o ozdravení Maastrichtské smlouvy (Baldwin & Wyploz, 2013).

1.2.6 Třetí tisíciletí

Na začátku roku 2000 byla zahájena mezivládní konference, které měla za úkol vyřešit otázky ohledně institucionálních problémů s rozšířením EU o další státy. Tato konference skončila v prosinci 2000 na summitu v Nice, podle čeho je také pojmenovaná daná smlouva tedy Smlouva z Nice nebo také Niceská smlouva. Daná smlouva musela projít

ratifikací ve všech členských státech a vstoupila v platnost 1. února 2003, kde vymezuje počty komisařů a poslanců v Evropském parlamentu, Radě EU či Hospodářského a sociálního výboru (Lacina & Blížkovský, 2022).

Začátek třetího tisíciletí byl pro Evropskou unii také důležitý z pohledu zavedení jednotné měny eura ve státech eurozóny. Euro bylo oficiálně představeno již v roce 1999 kdy, ale existovalo pouze v bezhotovostní formě pro písemné záznamy na bankovních účtech. Po tříletém přechodném období 1. ledna 2002 došlo k výměně národního oběživa za eura. Mezi tyto státy patřilo například Německo, Rakousko, Španělsko, Francie či Belgie (Ministerstvo financí ČR, 2022).

Postupem času, jak skončily komunistické režimy v jednotlivých státech střední a východní Evropy, byli tehdejší členové ochotni přijmout nové demokratické státy do EU. Ty musely splňovat určité podmínky mezi, které patřila existence demokratického právního řádu nebo také fungující tržní ekonomika tak, aby nebyla ohrožena stabilita společenství. Páté rozšíření Evropské unie je považováno za největší rozšíření společenství o deset států. Jednání o přistoupení těchto států trvalo již od konce devadesátých let. Až 1. května 2004 došlo ke vstupu deseti států mezi které, také patřila Česká republika, Polsko, Slovensko nebo Kypr. Po třech let následovalo šesté rozšíření o dva státy Bulharsko a Rumunsko, které ještě v roce 2002 nesplňovaly požadavky na vstup do EU, a tak nemohly být přijaty spolu s desítkou států již v roce 2004. Posledním státem, který vstoupil do EU se stalo Chorvatsko v roce 2013. Mezi další potencionální kandidáty, mezi kterými probíhají rozhovory o přistoupení k EU, patří Černá Hora, Bosna a Hercegovina nebo také Turecko. Evropská unie tou dobou měla za sebou období růstu spojené s rozšiřováním kompetencí, jak společné měny, tak právní subjektivitu i zvýšení počtu členských států. Na to následovalo v druhé polovině druhého desetiletí 21. století několik nepříjemných situací, které EU musela řešit. Jednalo se například o migrační krizi způsobenou konflikty na Blízkém Východě nebo také zhoršující se situací na Africkém kontinentu. Vrcholem byla žádost Spojeného království o vystoupení z EU na základě referenda, této události je věnována druhá kapitola bakalářské práce (Lacina & Blížkovský, 2022).

2 Vzájemné vztahy Spojeného království a Evropské unie

Následující kapitola je zaměřena na vzájemné vztahy mezi Spojeným království a Evropskou unií v předbřexitovém období. Tato kapitola je rozdělena na dvě části. První část je zaměřena na období před referendem, zde jsou popsány politické a hospodářské vztahy Spojeného království a EU a důvody vzniku referenda. Druhá část je věnována období od referenda až po konečné vystoupení, zde je popsáno samotné referendum, průběh vyjednávání a schválená dohoda.

2.1 Období před referendem

2.1.1 Politické a hospodářské vztahy Spojeného království a EU

Postavení Spojeného království jak v ES, tak v EU a vzájemné politické vztahy lze popsat jako složité. Spojené království od začátku zastávalo skeptický postoj k procesu evropské integrace z obavy předávání pravomocí na nadnárodní úroveň (Kubátová a kol., 2016). Pro Spojené království jako bývalou imperiální mocnost bylo obzvláště obtížné přizpůsobit a zúžit svůj politický zájem hlavně na Evropu. Pro opožděný vstup do Společenství se muselo Spojené království přizpůsobit již zavedeným politikám a pravidlům. Některé z nich představovaly rozpor se základními principy, na kterých byla založena britská ústava. Situaci ohledně politických vztahů mezi Spojeným královstvím a EU dobře popisuje fakt, že ve Spojeném království byly konány dvě referenda, nejdříve o vystoupení z ES a poté z EU. Referendum v roce 1975 uspořádané vládou vedenou Haroldem Wilsonem skončilo jednoznačně ve prospěch pokračování v evropské integraci jakožto členové Společenství (Perisic, 2010).

Politické vztahy mezi Spojeným královstvím dále zažívaly těžké časy při schvalování Maastrichtské a Lisabonské dohody. Cílem těchto smluv bylo prohloubení integračního procesu, zavedení hospodářské a měnové unie, zavedení společné zahraniční a bezpečnostní politiky a posílení demokratické legitimacy institucí, kde samozřejmě s řadou věcí Spojené království nesouhlasilo (Lacina & Blížkovský, 2022).

Stejně jak politické, tak hospodářské vztahy mezi Spojeným královstvím a EU byly do jisté míry od samého počátku komplikované. To bylo způsobeno nesouhlasem Spojeného království s řadou ujednání, jak již bylo zmíněno výše. Spojené království za doby evropského integračního procesu bylo schopné si vyjednat jisté výjimky tak, aby členství ať už v ES či EU bylo pro ně výhodnější. Velkou roli na hospodářské vztahy měl tzv. Britský rabat. Jednalo se o finanční kompenzaci ze strany ES, kterou v roce 1984 vyjednala vláda Margaret Thatcherové. Hlavním důvodem byla skutečnost že Spojené království přispívalo do společného rozpočtu více než z něj dostávalo. To bylo způsobeno tím, že velká část společného rozpočtu byla vynakládána na zemědělskou politiku. Jelikož zemědělství nepředstavuje v britské ekonomice významné odvětví, tak Spojené království mělo pocit, že z toho má menší prospěch než ostatní země, ačkoliv bylo jedním z největších přispěvatelů (Perisic, 2010).

Dále si Spojené království při schvalování Maastrichtské a Lisabonské smlouvy vyjednalo výjimky (tzv. opt-outy) ve čtyřech oblastech z práva EU. Jednalo se o:

- Neúčast v projektu společné měny euro na základě protokolu č. 25 Maastrichtské smlouvy, který vyřadil Spojené království z povinnosti přijmout společnou měnu euro. Spojené království tím získalo příležitost rozhodovat o své monetární politice, na druhé straně ztratilo právo hlasovat v této oblasti a podílet se na složení Evropské centrální banky.
- Nebýt členem Schengenského prostoru. To dalo Spojenému království větší kontrolu nad příchodem lidí do země, kde stále mohli vyžadovat pasovou kontrolu. Ačkoliv Spojené království nebylo členem Schengenského prostoru podílelo se na fungování Schengenského informačního systému.
- Výjimky z některých prvků společné vízové, azylové a přistěhovalecké politiky.
- Nepodepsání Evropské charty základních lidských práv a svobod si Spojené království prosadilo kvůli obavám, že Charta může zasahovat do britského zákoníku práce, kde Charta umožňuje stávky zaměstnanců, to na druhé straně v britském zákoně zakotveno není (Kubátová a kol., 2016).

2.1.2 Důvody vzniku referenda

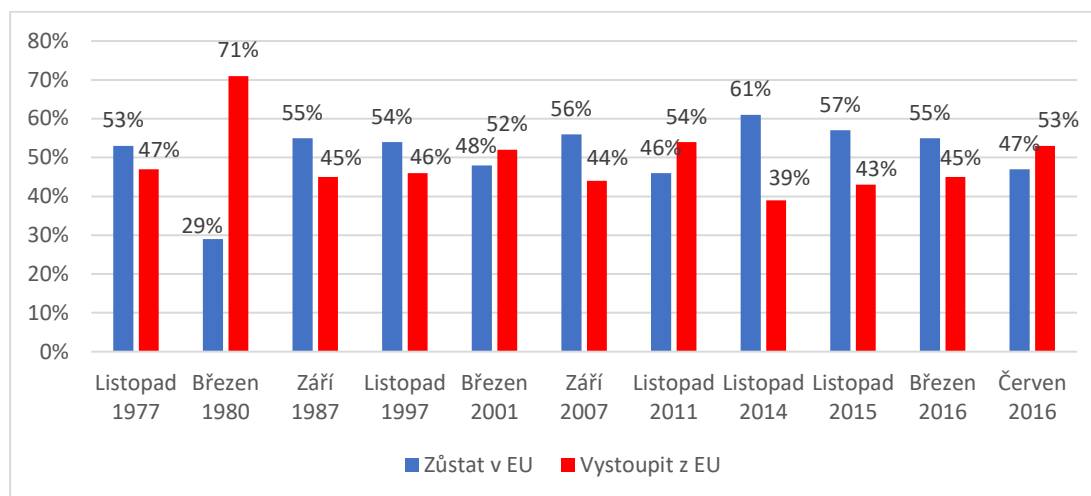
S rozhodnutím Spojeného království opustit EU je spjata řada faktorů, které vedly Spojené království k tomu, aby uskutečnilo referendum o vystoupení. Jedním z hlavních argumentů zastánců Brexitu byla snaha znovu získat národní suverenitu a kontrolu nad

rozhodováním. Řada Britů se domnívala, že členství v EU omezuje schopnost Spojeného království činit nezávislá rozhodnutí v oblastech jako je imigrace, obchod a zákony (The Times of India, 2023). Dalším důvodem vzniku referenda byla obava z rostoucí imigrace ve Spojeném království. Brexit představoval pro Spojené království nejlepší možnost, jak získat zpět kontrolu nad imigrací a vlastními hranicemi. Více než jedna třetina voličů potvrdila v průzkumu lorda Ashcrofta konaného v den referenda, že hlavním důvodem, proč hlasovali pro vystoupení, bylo znovu nabytí vlastní kontroly nad imigrací, ke které kvůli Brexitu mělo dojít. (McMahon, n.d.a). V rozhodování o vystoupení hrály také velkou roli ekonomické faktory. Zastánci Brexitu tvrdili, že členství v EU je pro Spojené království nevýhodné z pohledu nákladů, které vznikají z členství v EU. Dále bylo predikováno zastánci Brexitu, že možnost kontroly nad obchodními dohodami a předpisy bude mít pro ekonomiku Spojeného království značné přínosy (The Times of India, 2023).

Významnou roli v uskutečnění referenda hrál tehdejší premiér David Cameron. Za účelem upevnění svého postavení ve vlastní straně a získání přízně Britů ve volbách v roce 2015, slíbil uspořádání referenda o vystoupení z EU. Avšak nepředpokládal, že v referendu dojde k přehlasování zastánců o setrvání v EU. Z potenciální možnosti, jak vyřešit domácí politickou situaci, se stal problém, který výrazně ovlivnil ekonomiku a směřování jak Spojeného království, tak EU (ČT24, 2016).

Vznik referenda byl také podpořen euroskepticismem a lidovou nespokojeností, kdy velká část obyvatelstva Spojeného království vyjadřovala negativní postoj vůči členství v EU. Tento sentiment byl podpořen problémy jako jsou byrokratické zasahování, nedostatek demokratické odpovědnosti a neshody ohledně politik a předpisů EU. (The Times of India, 2023). Názor britské veřejnosti na setrvání v EU se v průběhu let měnil a na konci měl významný vliv na opuštění Spojeného království z EU. Graf číslo 1 vyjadřuje vývoj průzkumu společnosti Ipsos od listopadu 1977 až do června 2016, jak britská veřejnost vnímala postavení Spojeného království v EU.

Graf 1: Vývoj průzkumu britské veřejnosti o setrvání v EU či nikoliv

Zdroj: Ipsos (2016), zpracováno autorem

Z grafu je patrné, že názor veřejnosti na členství v EU se v jednotlivých letech měnil na základě jednotlivých událostí. Dva roky od konaného referenda v roce 1975 zda Spojené království zůstane v ES či nikoliv, převládal názor zachovat členství v integračním celku. Odpor proti členství v evropském bloku dosáhl maxima v březnu 1980, kdy 71 % dotazovaných bylo pro vystoupení (Ipsos, 2016). Poté co premiérka Margaret Thatcherová dosáhla prosazovaných změn v rozpočtu ES, se veřejnost opět přikláněla na stranu zůstat. Od roku 1987 do roku 2001 převládal ve veřejnosti názor o zachování členství EU, avšak se nejednalo o období stabilní podpory. V roce 2001 veřejnost vnímala zavedení jednotné společné měny jako neúspěšné a z toho důvodu převládal názor vystoupit z EU. V roce 2007 se opět veřejnost velkou většinou vyslovila pro setrvání. Od listopadu 2011 kdy 54 % dotazovaných bylo pro vystoupení z EU, je možné sledovat až do března 2016 kladný názor na členství v EU. Zvrat přišel v průzkumu týden před konáním referenda, kdy 53 % dotazovaných bylo pro vystoupení Spojeného království z EU (Mortimore, 2016).

2.2 Období od referenda až po konečné vystoupení

2.2.1 Referendum

Referendum o vystoupení Spojeného království z EU bylo započato v roce 2013, kdy tehdejší premiér David Cameron prohlásil, že když jeho strana vyhraje parlamentní volby, tak uspořádá referendum, zda Spojené království vystoupí či zůstane v EU (McMohan, n.d.b). Premiér David Cameron se nejdříve před samotným referendem snažil o reformu

vztahu mezi EU, jenž byla projednávána na zasedání Rady EU 19. února 2016 v Bruselu. Předmětem reformy byla možnost omezení volného pohybu osob, snížení benefitů pro evropské občany pracující ve Spojeném království nebo také zvýšení konkurenceschopnosti omezením nadměrné regulace a snížením administrativní zátěže. Na summitu bylo rozhodnuto, v případě setrvání Spojeného království v EU na základě hlasování v referendu, přejdou v platnost zásady, které byly ujednány na daném summitu (Kubátová a kol., 2016).

K hlasování v referendu došlo 23. června 2016 a již 24. června 2016 byly oznámeny výsledky, kdy 51,9 % voličů hlasovalo pro vystoupení z EU a 48,1 % pro setrvání v EU. Po sečteních veškerých hlasů to bylo v počtu 17,4 milionů voličů pro vystoupení proti 16,1 milionů voličů pro setrvání v EU. Hlasování se zúčastnilo 72,2 % voličů, což bylo nejvíce od roku 1992 (Novinky.cz, n.d.).

2.2.2 Průběh vyjednávání

Vláda Spojeného království již v čele s premiérkou Theresou Mayovou oznámila 29. března 2017 svůj záměr vystoupit z EU na základě aktivace Článku 50 Smlouvy o Evropské unii (Evropský parlament, 2017). Článek 50 představuje ustanovení pro dobrovolné a jednostranné vystoupení členského státu z EU. Článek 50 stanovuje konkrétní postup, jak bude probíhat vystoupení a podle kterého EU bude vyjednávat podmínky vystoupení. Článek 50 také definuje časový rámec pro vyjednávání za, který by mělo dojít k uzavření dohody. Časový rámec je stanoven na 2 roky, v případě, že se Evropská rada po dohodě s vystupujícím státem nedohodne na jeho prodloužení (EUR-Lex, 2020).

Oficiální průběh vyjednávání mezi Spojeným královstvím začal 19. června 2017, jen měsíc poté, co Rada EU přijala směrnici pro sjednání dohody o podmínkách jeho vystoupení a kde také jmenovala komisi vyjednavacem EU (Šenk & Hosnedlová, 2020). Pro vyjednávání dohody byl zvolen vícefázový přístup, který si kladl za cíl spořádané vystoupení Spojeného království a omezení nejistoty. V první fázi jednání se diskutovalo hlavně o těchto bodech, a to o právech občanů, finančním vyrovnání a irské hranici. Po šesti kolech jednání Evropská rada potvrdila pokrok a přijala pokyny k přechodu do druhé fáze jednání. Toto rozhodnutí bylo stvrzeno ve Společné zprávě. Druhá fáze jednání se hlavně zaměřovala na problematiku přechodného období a budoucích vztahů Spojeného království a EU (Pech & Janošová, 2018). Druhá fáze byla zahájena sedmým kolem

jednání, které proběhlo 6. – 9. února 2018 v Bruselu. 28. února 2018 Evropská komise zveřejnila návrh dohody o vystoupení, který se skládal ze šesti částí a protokolu o Irsku/Severním Irsku. Jednotlivé části dohody byly zaměřeny například na práva občanů, přechodná ujednání, finanční ustanovení nebo na institucionální ustanovení (Evropská rada, 2023). Poté až 25. listopadu Evropská rada schválila dohodu o vystoupení obsahující podmínky pro uspořádané vystoupení Spojeného království. Vláda Spojeného království však nezískala dostatečnou podporu svého parlamentu, aby bylo možné pokračovat k podpisu a ratifikaci dohody (EUR-Lex, 2020). Na základě toho premiérka Theresa Mayová poslala žádost o prodloužení lhůty pro Brexit do 30. června 2019, na zasedání Evropské rady došlo ke shodě odkladu pouze v případě schválení dohody britským parlamentem. Poté vláda Spojeného království opět žádala o prodloužení do 30. června s tím, že budou pokračovat v přípravách voleb do Evropského parlamentu za předpokladu, že budou stále členským státem. S tím nakonec vedoucí představitelé souhlasili a uvedli datum pro odchod na 31. října 2019 (Evropská rada, 2023). Premiérka Theresa Mayová neunesla situaci ohledně Brexitu a odstoupila ze své pozice premiérky. Její pozici převzal bývalý starosta Londýna Boris Johnson, který se stal již třetím brexitovým premiérem. Po týdnech trvajících sporů a vyjednávání dosáhli vyjednávači EU a Spojeného království pokroku ohledně dohody vystoupení a protokolu o Irsku/Severním Irsku (Šenk & Hosnedlová, 2020). Pár dní na to Spojené království zaslalo další žádost o prodloužení odchodu do 31. ledna 2020. 29. října Evropská rada prodloužila odchod Spojeného království na 31. ledna 2020. 28. ledna byla podepsána dohoda o vystoupení Charlesem Michelem a Ursulou von der Layenovou. V ten samý den dohodu také podepsal premiér Boris Johnson. 29. ledna Spojené království potvrdilo ratifikaci dohody o vystoupení. Jednalo se o dokončení vnitřních postupů, aby dohoda mohla přijít v platnost. Ten den také Evropský parlament schválil dohodu, a tak již nic nebránilo Spojenému Království v odchodu k 31. lednu 2020 (Evropská rada, 2023).

2.2.3 Konečné vystoupení a schválená dohoda

Dne 31. ledna 2020 vystoupilo Spojené království z Evropské unie na základě Dohody o vystoupení, která byla ratifikována Spojeným královstvím i Evropskou unií. Od této doby běžela doba tzv. přechodného období, kdy ve Spojeném království nadále platily zákony Evropské unie. Toto přechodné období skončilo 31. prosince 2020 (European Commission, n.d.b). Spojené království již od této doby nemá žádná práva a povinnosti,

kteře mělo jako členský stát EU, definována Výstupovou dohodou. Tímto Spojenému království skončil prospěch z hladkého přístupu na jednotný trh. Dále také z unijních politik a mezinárodních dohod, což také zahrnuje například dohody o volném obchodu se třetími státy (Brexitinfo, 2020).

Evropská unie a Spojené království se dohodly na Dohodě o obchodu a spolupráci, která definovala kroky vzájemné spolupráce. Dohoda byla zveřejněna již 1. ledna 2021, v platnost však vstoupila až 1. května 2021 (Evropská komise, n.d.a). Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Spojeným královstvím a EU obsahuje přes tisíc stran textu a dalších tisíc stran jednotlivých příloh (Boudová, 2020). Těchto tisíc stran textu a příloh se vztahuje jak na obchod se zbožím, službami, investicemi, veřejnými zakázkami a právy duševního vlastnictví, tak také definují širokou škálu dalších klíčových oblastí v zájmu Evropské unie, jako je letecká a silniční doprava, energetika a udržitelnost, rybolov a koordinace sociálního zabezpečení. Dohoda však neřeší problémy zahraniční politiky ani spolupráci v oblasti vnější bezpečnosti a obrany (Evropská komise, n.d.a). Jedním z nejdůležitějších bodů dohody je, že Spojené království i v případě, že opustilo jednotný trh a celní unii, tak nadále může obchodovat s EU s nulovými cly a kvóty. Bez této dohody by to nebylo možné. Tento obchod však neprobíhá úplně bez omezení. Exportéři jsou povinni překládat na hraničních kontrolách dokumenty o bezpečnosti a nezávadnosti zboží. Dále výrobky ze Spojeného království nadále musí splňovat standardy pro uvedení zboží na unijní trh.

Migrace byla velmi zmiňovaným pojmem a také důvodem odchodu Spojeného království z EU. S danou dohodou můžou občané EU cestovat bez víza na území Spojeného království pouze po dobu 6 měsíců, pro práci či studium vízum je potřeba. V oblasti rybolovu se strany shodly, že unijní rybáři budou mít stále přístup do britských vod, ačkoliv podíl Spojeného království na rybolovných kvótách stoupne o 25 %. V dopravě až na menší omezení letů a provádění kabotáže na území druhé strany, dohoda jiné změny nepřináší (Boudová, 2020).

3 Makroekonomické ukazatele

Pro pochopení souvislostí v praktické části bakalářské práce je následující kapitola věnována také čtyřem základním makroekonomickým ukazatelům. Poznatky makroekonomie mají velký význam, jak pro tvorbu hospodářské politiky státu, tak pro podnikatele, firmy i pro běžné spotřebitele (Jurečka a kol., 2017). Makroekonomické ukazatele slouží k pochopení, jak si dané země vedou z hlediska ekonomické výkonnosti. Jsou také významnými nástroji pro tvůrce politik, kde vyjadřují informace o plnění realizovaných politik a zda daná politika směřuje k dosažení vytyčených ekonomických cílů (StudySmarter, n.d.). Mezi základní makroekonomické ukazatele patří hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost a platební bilance (Pavelka, 2006).

3.1 Hrubý domácí produkt

Prvním makroekonomickým ukazatelem, kterým se bude daná práce zabývat, je hrubý domácí produkt (HDP). „Hrubý domácí produkt je hodnota veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných v dané ekonomice za dané časové období“ (Pavelka, 2006, s. 18). Z této definice vyplývá, že HDP představuje míru ekonomické produkce v dané zemi, a proto je HDP běžně považován za výstup. Při výpočtu velikosti HDP je nutno vycházet pouze z finálních statků, kde je potřeba odlišit finální zboží a služby od jejich meziproductů. Za účelem toho, aby nedošlo k několikanásobnému započítání (Andalfatto, 2008). Z důvodu velké rozmanitosti ekonomické produkce a možnosti tyto statky sčítat, je nutné je vyjadřovat v peněžních jednotkách. Finální statky a služby jsou vyjádřeny v tržních cenách. Jedná se o ceny, které platí kupující a obsahují nepřímé daně jako DPH nebo spotřební daň. Do HDP jsou zahrnuty pouze finální statky a služby vyrobené na území daného státu bez ohledu na to, kdo je vlastníkem výrobního faktoru. Tedy do HDP je možno započítat finální statky a služby vyrobené rezidenty, tak nerezidenty daného státu za dané časové období, nejčastěji jeden rok, případně čtvrtletí (Pavelka, 2006).

Z důvodu odlišnosti, zda došlo k změně fyzického objemu produkce statků a služeb nebo k změně cen těchto statků a služeb například kvůli inflaci, se HDP rozděluje na nominální HDP a reálný HDP (Pavelka, 2006). To umožňuje porovnávat HDP mezi jednotlivými roky. Nominální HDP je počítán v běžných cenách, to jsou ceny na trhu v době, kdy je HDP počítán. Nominální HDP nevyjadřuje, zda došlo k zvýšení kvůli růstu cen nebo to

bylo zapříčiněno růstem produkce výrobků a služeb. K zjištění skutečné produkce v ekonomice se používá reálný HDP, ten je počítán v tzv. stálých cenách. Stále ceny jsou ceny toho období, které je zvolené jako výchozí. Příkladem může být zvolený rok 2020, poté se reálný HDP pro rok 2021, 2022 atd. počítá v cenách roku 2020. Z velikosti reálného HDP je tedy možno usuzovat, zda došlo k ekonomickému růstu nebo poklesu (Jurečka a kol., 2017).

3.2 Inflace

Inflace patří mezi další velmi důležitý makroekonomický ukazatel, kterému je v dnešní době věnována velká pozornost. Inflace je chápána, jako zvyšování cenové hladiny, jenž má za následek pokles kupní síly peněz (Jurečka a kol., 2017). Inflaci je možné definovat také jako „proces trvalého růstu cenové hladiny, který je spojen s nadměrnou emisí peněz“ (Černohorský, 2020, s. 164). Z toho vyplývá, že inflace je dynamický jev, který se neustále v čase mění. Inflace nepředstavuje růst cen jednotlivých výrobků a služeb, ale růst cenové hladiny v ekonomice. To znamená, že při zvyšování cenové hladiny mohou některé výrobky či služby zlevňovat (Černohorský, 2020).

Měření cenové hladiny je velmi náročnou disciplínou. Hodnoty zjištěné měřením cenové hladiny patří mezi nejsledovanější informace z oblasti ekonomického prostředí. Tyto informace jsou nezbytné pro provádění kvalitní hospodářské politiky státu. K zjišťování cenové hladiny se nejčastěji používají tři základní cenové indexy: index spotřebitelských cen, index cen výrobců a deflátor hrubého domácího produktu (Jurečka a kol., 2017). V praktické části práce bude pracováno pouze s indexem spotřebitelských cen, který je nejpoužívanější pro zjišťování inflace. Z indexu spotřebitelských cen vychází změna cen výrobků a služeb, které kupují domácnosti v určitém roce. Tyto výrobky a služby jsou rozděleny do tzv. spotřebitelského koše. Spotřebitelský koš představuje soubor výrobků a služeb, které spotřebovává průměrná domácnost. Aktuálně je spotřebitelský koš tvořen 12 skupinami a okolo 700 statků a služeb, ke kterým je přiřazena váha podle podílů výdajů na daný statek vůči celkovým výdajům průměrné domácnosti (Pavelka, 2006). Výše uvedené indexy podávají informace o cenové hladině, nevyjadřují však míru inflace. Míra inflace je definována jako procentní změna za nějaké určité časové období. Vypočítá se jako rozdíl cenového indexu běžného a základního období, vydělený cenovým indexem základního období, poté ještě vynásoben stem (Jurečka a kol., 2017).

Inflaci je možné rozdělit podle její závažnosti, a to na tři typy: mírnou, pádivou a hyperinflaci. Mírná neboli plíživá inflace představuje inflaci, která roste mírným tempem, po delší časový úsek a dosahuje jednociferných hodnot. Pádivá inflace představuje poměrně velký růst cenové hladiny, kdy dosahuje dvouciferných až tříciferných hodnot. Tento typ inflace je již škodlivý a snižuje výkonnost ekonomického systému. Z toho důvodu je jedním z hlavních cílů centrálních bank, vyhnout se této inflaci. Posledním typem je hyperinflace. Jedná se o extrémní formu, kdy ceny vzrostou raketově o více než 50 % za měsíc a ročně můžou dosahovat až stovky či tisíce procent. (Webber, 2022).

3.3 Nezaměstnanost

Třetím makroekonomickým ukazatelem, kterým se bude práce zabývat je nezaměstnanost. Nezaměstnanost byla v minulosti jedním z největších problémů světových ekonomik. Je spjata s nižší životní úrovní a zastaráváním lidského kapitálu (Lipovská, 2017).

Pro měření míry nezaměstnanosti je nejdříve nezbytné si rozdělit určité kategorie obyvatelstva, tak aby bylo jasné, koho lze brát jako nezaměstnaného. Obyvatelstvo lze tedy rozdělit do dvou skupin, a to na ekonomicky aktivní obyvatelstvo, uváděno někdy také jako pracovní síla a na druhou skupinu obyvatelstvo neaktivní. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se rozděluje na zaměstnané a nezaměstnané. Zaměstnaní jsou osoby starší 15 let, kteří jsou zaměstnáni ve vlastním podniku nebo mají placené zaměstnání (Pavelka, 2006). „Nezaměstnaný je člověk, kterému je alespoň 15 let, je bez práce (tedy nemá placené zaměstnání) a zároveň hledá aktivně práci a je připraven nastoupit do práce nejpozději do čtrnácti dnů“ (Lipovská, 2017, s. 423). Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo tvoří ostatní lidé, kteří nemají zaměstnání a ani ho nevyhledávají. Do této skupiny patří například studenti připravující se na budoucí zaměstnání, zdravotně postižení nebo lidé v domácnosti, kteří pečují o malé děti a handicapované členy rodiny (Jurečka a kol., 2017). Nejpoužívanějším ukazatelem výpočtu nezaměstnanosti je míra nezaměstnanosti. Ta představuje procento nezaměstnaných z celého aktivního obyvatelstva. Míra nezaměstnanosti je vykazována jako údaj pro celou zemi, tak pro různé regiony. K dosažení podrobnějšího zkoumání je možné míru nezaměstnanosti určovat také pro dílčí skupiny obyvatelstva jako u mužů, žen, podle věku či dosaženého vzdělání (Jurečka a kol., 2017).

3.4 Platební bilance

Posledním makroekonomickým ukazatelem, kterým se bude práce zabývat, je platební bilance z důvodu řešení problematiky exportu, importu a přímých zahraničních investic (PZI) v praktické části práce. Prostřednictvím ekonomických transakcí dochází k propojení domácí ekonomiky s celým světem, kde země sledují a zaznamenávají tyto mezinárodní toky do výkazu označovaného jako platební bilance (Jurečka a kol., 2017). Platební bilance může být definována například takto: „Platební bilance je systematický statistický záznam veškerých ekonomických transakcí, které byly uskutečněny mezi devizovými tuzemci a cizozemci za určité období (zpravidla jeden rok)“ (Černohorský, 2020, s. 263).

Platební bilance je sestavena na principech podvojného účetnictví. To znamená, že každá transakce je zaznamenána dvěma položkami. Tyto položky se dělí na kreditní a debetní. Kreditní položky vyjadřují příliv aktiv do ekonomiky a debetní položky vyjadřují odliv aktiv do světa. Struktura platební bilance se dělí na jednotlivé části podle Mezinárodního měnového fondu. Hlavními částmi platební bilance jsou běžný účet, kapitálový účet, finanční účet a saldo chyb a opomenutí (Jurečka a kol., 2017). Běžný účet se skládá z obchodní bilance, bilance služeb, bilance výnosů jedná se o převod důchodů z vlastnictví jako jsou mzdy, úroky nebo dividendy, poslední částí běžného účtu jsou běžné převody (Pavelka, 2006). Kapitálový účet představuje pohyb kapitálových transferů, příkladem mohou být příjmy ze strukturálních fondů Evropské unie, nebo také převody patentů, autorských práv a obchodních značek. Finanční účet je zaměřen na pohyb finančního kapitálu a je rozdělen na mimorezervní finanční účet a na rezervní finanční účet. První položkou mimorezervního účtu jsou PZI, ty představují dlouhodobé investice s cílem podílení se na řízení dané společnosti. Druhou položku tvoří mezinárodní pohyb portfoliových investic, jedná se o tzv. nepřímé investice, kdy není splněna hranice vlastnického podílu 10 %. Další položkou je mezinárodní pohyb finančních derivátů. Poslední položkou mimorezervního účtu je pohyb ostatních investic, ta v sobě zahrnuje pohyb dlouhodobého kapitálu jako jsou vládní úvěry a dlouhodobé úvěry centrální banky, tak pohyb krátkodobého kapitálu tvořící krátkodobé půjčky, obchody s devizami a přesuny zúročených vkladů. Rezervní účet zahrnuje devizové rezervy, to jsou finanční aktiva v cizích měnách držená za účelem rezervy pro transakce v mezinárodním obchodě (Černohorský, 2020).

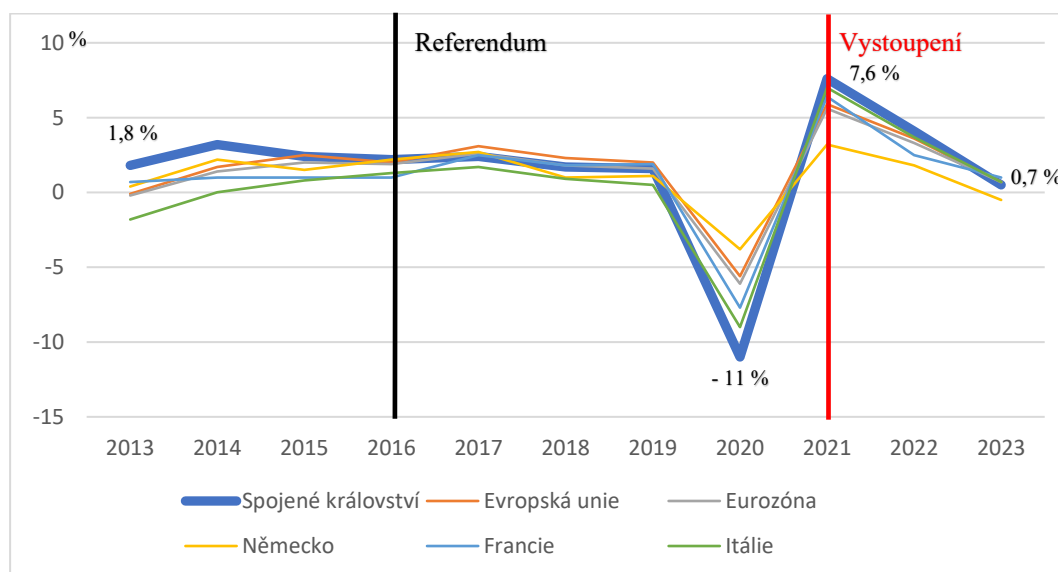
4 Vývoj makroekonomických ukazatelů Spojeného království a Evropské unie

Pro získání přehledu, jak na tom byly ekonomiky Spojeného království a EU před a po Brexitu je čtvrtá kapitola této bakalářské práce zaměřena na komparaci a analýzu makroekonomických ukazatelů konkrétně na HDP, inflaci a nezaměstnanost. Pro následnou komparaci jsou zahrnuty také přední státy EU, jako je Německo, Francie a Itálie jakožto členové G7. Důležité je také zmínit, že odchod Spojeného království z EU není jediný důvod, který výrazně ovlivnil vývoj ekonomiky Spojeného království a vybraných zemí. V roce 2020 začala pandemie nemoci Covid-19, která zasáhla celý svět. Nevyhla se ani Spojenému království, které zastihla v přechodném období a následném odloučení, kdy do velké míry zkomplikovala proces vystoupení. Dalším velkým faktorem, který ovlivňuje dané ekonomiky je válečný konflikt, který momentálně probíhá na území Ukrajiny a Ruska.

4.1 Hrubý domácí produkt

Jsem si vědom, že ukazatel HDP není ideálním ukazatelem ekonomického růstu zemích, jelikož nezahrnuje veškeré výstupy. Přesto se jedná o jeden z nejvíce používaných a medializovaných ukazatelů. Z toho důvodu je použit i v této části práce.

Graf 2: Vývoj ročního růstu reálného HDP vybraných ekonomik

Zdroj: International Monetary Fund (2023), zpracováno autorem

Graf číslo 2 znázorňuje vývoj ročního růstu reálného HDP jakožto roční procentuální změnu od roku 2013 do roku 2023 u vybraných ekonomik. Černá svíslá čára označuje, kdy došlo k referendu a červená čára, kdy skončilo přechodné období a Spojené království vystoupilo z EU. Spojené království od roku 2013 do roku 2016 vykazovalo největší růst reálného HDP z vybraných ekonomik. V roce 2016 došlo k referendu, které sebou přineslo nejistotu, jak se dále budou vyvíjet vzájemné vztahy daných ekonomik. Mezi lety 2017 až 2019 docházelo u vybraných ekonomik k pozvolnému růstu v rozmezí 1,6 % - 3,2 %, kdy nejlépe na tom byla EU. Z grafu je patrné, že v roce 2020 došlo k výraznému poklesu. Tento pokles byl způsoben pandemií nemoci Covid-19, která zasáhla celý svět. Nejvýrazněji pocítilo pandemii Spojené království, u kterého došlo k poklesu o 11 %, nejlépe na tom bylo Německo, kde se jednalo pouze o pokles o 3,8 %. Po rozvolnění opatření spojených s Covid-19 došlo k výraznému nárůstu, kdy Spojené království zaznamenalo v roce 2021 meziroční růst o 7,6 %, před druhou Itálií s 7 %. Následující rok to bylo pouze 4,1 % u Spojeného království, nejhůře na tom bylo z vybraných ekonomik Německo s 1,8 %. EU a Eurozóna dosáhly v roce 2022 meziročního růstu 3,6 % a 3,3%. V roce 2023 došlo u vybraných ekonomik k pomalému růstu spojeného se stálým zotavováním se z pandemie nemoci Covid-19, válkou na Ukrajině a vysokou inflací. Nejlépe z vybraných ekonomik na tom byla v roce 2023 Francie s 1 % meziročním růstem. Poté EU, Eurozóna a Itálie s 0,7 %, Spojené království jako předposlední s 0,5 %. Nejhůře na tom bylo Německo, které se dostalo do minusových hodnot na - 0,5 % (International Monetary Fund, 2023).

Tabulka 1: Vývoj indexu HDP na obyvatele v PPS od roku 2011 do roku 2022

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Spojené království	108	110	111	111	111	109	108	105	104	102	102	99
Evropská unie	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Eurozóna	108	108	108	107	107	107	107	106	106	105	105	104
Německo	124	124	125	127	124	125	124	124	121	123	119	117
Francie	109	108	110	108	107	106	104	104	106	105	103	100
Itálie	105	103	101	98	97	99	98	97	97	94	96	97

Zdroj: Eurostat (2024a), zpracováno autorem

Pro konkrétnější srovnání je zde ještě uvedena tabulka číslo 1 vývoje indexu HDP na obyvatele v PPS od roku 2011 do roku 2022. Tento index patří do Evropského srovnávacího programu ECP. Index je uveden v paritě kupní síly, aby nedošlo ke zkreslení údajů různými cenovými hladinami jednotlivých zemí. Tento index je vhodným

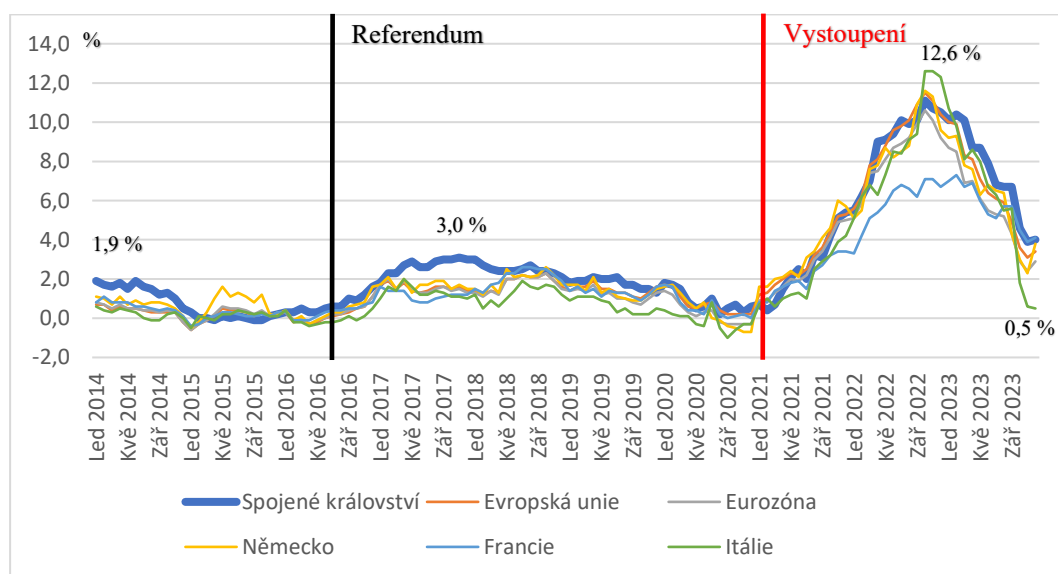
ukazatelem pro srovnání úrovně HDP v EU, neboť znázorňuje reálný objem HDP v poměru k průměru EU, který nabývá hodnotu 100. Pokud je hodnota vyšší než 100 znamená, to že úroveň HDP je v dané zemi vyšší, než je úroveň EU jako celku (Český statistický úřad, 2023). V tabulce je možné vidět, že v případě Spojeného království hodnota indexu byla v roce 2016 o 9 bodů nad úrovní EU. Od roku 2016, kdy došlo k referendu index postupně pomalu klesal až do roku 2022, kdy se index Spojeného království propadl pod úroveň EU. Trend pomalého poklesu je možné také sledovat u Eurozóny, Německa či Francie. S výjimkou, že indexy těchto ekonomik stále převyšují úroveň EU (Eurostat, 2024a).

Ačkoliv je z uvedených dat patrné, že aktuálně se Spojené království potýká s pomalým ekonomickým růstem, kde z vybraných ekonomik je na tom nejhůře hned po Německu a klesající úrovni HDP na obyvatele, kde zaostává v porovnání s vybranými ekonomikami, kdy hůře je na tom pouze Itálie. Je z daného grafu velmi obtížné stanovit, jak velkou mírou se na tom podílelo vystoupení Spojeného království z EU. Jelikož na růst HDP jak Spojeného království, EU, tak jednotlivých vybraných zemí měla podíl řada nepředvídatelných událostí. Vliv Brexitu na růst HDP Spojeného království bude dále věnována pozornost v následující kapitole.

4.2 Inflace

Pro srovnání míry inflace je uveden měsíční vývoj míry inflace spotřebitelských cen.

Graf 3: Vývoj míry inflace spotřebitelských cen u vybraných ekonomik

Zdroj: Office for National Statistics (2023a), Eurostat (2024b), zpracováno autorem

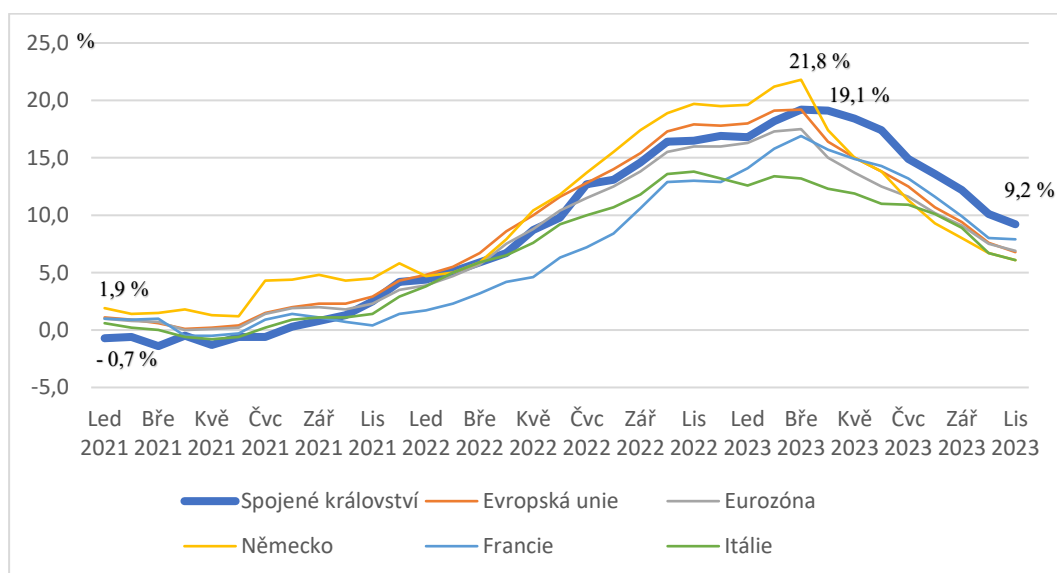
Míra inflace spotřebitelských cen byla zvolena, jelikož index spotřebitelských cen je hlavním měřítkem používaným Bank of England pro účely makroekonomického řízení (Mulkearn, 2022). Pro měření inflace v EU a vybraných ekonomikách byl zvolen index HCIP. HCIP je zkratka pro Harmonised Index of Consumer Prices, tento index se používá pro výpočet inflace spotřebitelských cen v EU a v Eurozóně (European Central Bank, 2024).

Graf číslo 3 znázorňuje měsíční vývoj míry inflace spotřebitelských cen od roku 2014 do konce roku 2023. Od roku 2014 lze pozorovat poměrně stálou míru inflace, která se do konce roku 2020 pohybovala u vybraných ekonomik v rozmezí -0,6 % až 3 %. Na začátku roku 2021 začala míra inflace znatelně růst. To bylo zapříčiněno zvýšením poptávky domácností po uvolnění opatření spojených s pandemií a neschopností společností tuto poptávku uspokojit. Růst inflace také poháněl růst energií zapříčiněn válkou na Ukrajině, kdy došlo k omezení těchto komodit z Ruska, a to tlačilo ceny nahoru. To se také projevilo na růstu cen ostatního zboží a služeb, kdy v důsledku toho rostly firmám výrobní a přepravní náklady. Nejvyšší míra inflace byla v říjnu 2022, kdy dosahovala dvouciferných hodnot a lze ji považovat za pádivou. Ve Spojeném království to bylo 11,1 %, EU na tom byla ještě o něco hůře s 11,5 % a Eurozóna s 10,6 %. Nejvyšší míra inflace z vybraných ekonomik byla v Itálii s hodnotou 12,6 %. (Pohůdka, 2024). Dále ve Spojeném království kvůli Brexitu docházelo k nedostatku potravin ze zemí Evropy, což způsobilo, že cena potravin dosáhla 45 leté maximum. Na základě rostoucí inflace centrální banka Spojeného království 14 krát zvýšila úrokové sazby na aktuální hodnotu 5,25 %. Stejným krokem se vydala i Evropská centrální banka, která zvýšila své úrokové sazby na hodnotu 4 % (BBC, 2023). To zapříčinilo pokles míry inflace a k prosinci 2023 činila v EU 3,4 % v Eurozóně 2,9 %. Francie a Spojené království ke konci roku vykazovali nejvyšší inflaci z vybraných ekonomik a to 4,1 % a 4 %. (Eurostat, 2024b).

Pro obsah této bakalářské práce není možné analyzovat veškeré položky ovlivňující celkovou inflaci. Z toho důvodu je dále zaměřena pozornost pouze na potraviny a nealkoholické nápoje, které tvoří významnou položku pro jednotlivé domácnosti a na které má značný vliv i Brexit. Inflace potravin a nealkoholických nápojů tvoří výraznou položku v celkovém růstu inflace. Vývoj míry inflace potravin a nealkoholických nápojů popisuje graf číslo 4. Z grafu je možné vidět, že na začátku roku 2021 mělo Spojené království nejnižší míru inflace u potravin, kde vykazovala až lehce záporné hodnoty, v EU a v Eurozóně dosahovala hodnot 1 %. Nejvyšší míru inflace mělo Německo a to 1,9

% . Od začátku roku 2021 je vidět výrazný rostoucí trend u všech vybraných ekonomik. Tento rostoucí trend dosáhl vrcholu v březnu 2023, kdy míra inflace u Německa dosáhla 21,8 %, Spojené království a EU na tom byly o něco lépe s 19,2 %. Nejnižší míra inflace potravin byla v březnu zaznamenána u Itálie a 13,2 %. Od toho momentu všem vybraným ekonomikám míra inflace potravin výrazně klesla s výjimkou Spojeného království, kde je možné vidět znatelně pomalejší pokles. Od dubna 2023 míra inflace potravin ve Spojeném království dosahuje nevyšších hodnot z vybraných států. V prosinci 2023 dosahovala hodnot 9,2 %, v EU a v Eurozóně to bylo 6,8 % a 6,9 %. Nejnižší míru inflace na konci roku 2023 vykázalo Německo a Francie a to 6,1% (Eurostat, 2024b).

Graf 4: Vývoj míry inflace potravin a nealkoholických nápojů u vybraných ekonomik

Zdroj: Office for National Statistics (2023a), Eurostat (2024b), zpracováno autorem

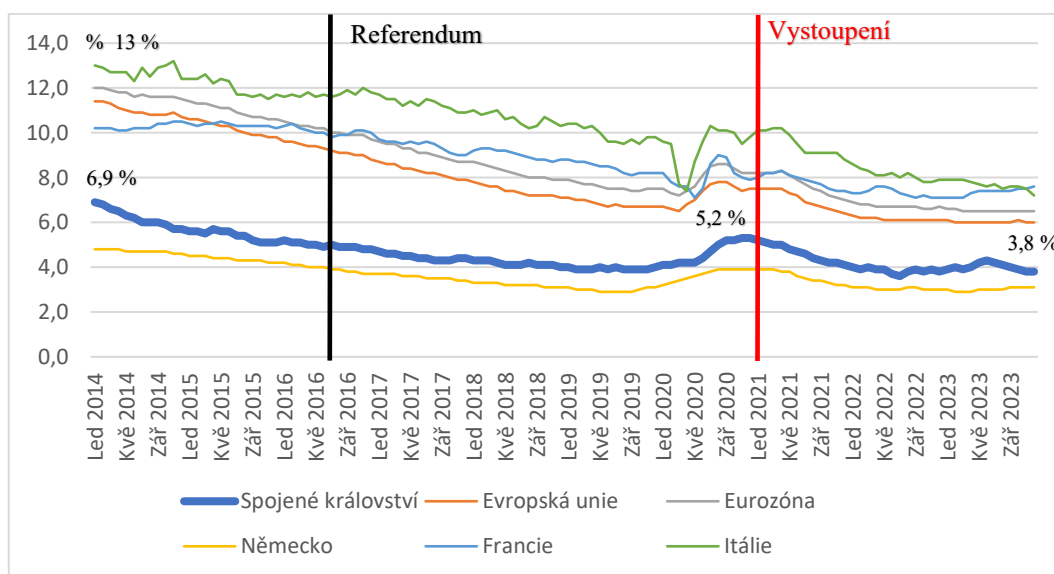
Mezi hlavní příčiny růstu cen potravin v EU byla invaze Ruska na Ukrajině, která měla zásadní dopad na růst cen energií, což zvýšilo náklady na výrobu, dopravu a skladování potravin (Nelson, 2023). Ruská invaze měla zásadní dopad také na dodávky obilí a hnojiv. Dalším důvodem růstu cen potravin bylo nepříznivé počasí, které panovalo v Evropě a Severní Africe. Spojené království navíc zaznamenalo nedostatek pracovních sil, kvůli kterému zůstaly některé plodiny nesklizené. Důvod, proč je aktuální míra inflace potravin ve Spojeném království vyšší v porovnání s vybranými ekonomikami, souvisí s dovozem potravin do země. Evropské země, které pěstují více vlastních potravin, zaznamenaly menší růst cen potravin než ty země, které potraviny dováží. (Reuben, 2023). Dovoz potravin do Spojeného království výrazně zkomplikoval Brexit, kde obchodní bariéry trvale omezují dovoz a zvyšují jeho náklady. Z výzkumu prováděného London school of

Economics, bylo zjištěno, že od Brexitu britské domácnosti zaplatily 7 miliard liber na pokrytí dodatečných nákladů na obchodní bariéry při dovozu potravin z EU (Inman, 2023).

4.3 Nezaměstnanost

Pro srovnání míry nezaměstnanosti u vybraných ekonomik je zde uveden graf číslo 5 znázorňující vývoj měsíční míry nezaměstnanosti sezónně očištěnou od roku 2014 do konce roku 2023.

Graf 5: Vývoj míry nezaměstnanosti u vybraných ekonomik

Zdroj: Office for National Statistics (2023b), Eurostat (2024c), zpracováno autorem

V roce 2014 největší míru nezaměstnanosti měla Itálie a to 13 % před EU a Eurozónou s 11,4 % a 12 %. Nejnižší míru nezaměstnanosti v roce 2014 mělo Německo a Spojené království s hodnotami 4,8 % a 6,9 %. Z grafu číslo 4 je patrné, že u všech vybraných ekonomik má míra nezaměstnanosti od roku 2014 až do začátku roku 2020 klesající trend. Na začátku roku došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti, který byl způsoben převážně pandemií nemoci Covid-19, kdy docházelo k tzv. lockdownům a zavírání důležitých částí ekonomiky. Pro Spojené království to znamenalo nárůst z 3,9 % až na 5,2 %. Po překonání pandemie a rozvolnění opatření, je možné sledovat opět klesající trend míry nezaměstnanosti. Po celé sledované období má nejnižší míru nezaměstnanosti z vybraných ekonomik Německo, kde na konci roku míra nezaměstnanosti činila 3,1 %. Míra nezaměstnanosti v EU a Eurozóně nabývala 6,0 % a 6,5 %. Nejvyšší míru nezaměstnanosti na konci roku 2023 zaznamenala Francie 7,6 %, která předběhla Itálii

(Eurostat, 2024c). Spojené království v červnu roku 2023 zaznamenalo nárůst na 4,3 % z 3,6 % oproti minulému roku. Na konci roku 2023 se míra nezaměstnanosti Spojeného království opět pohybovala na hodnotě 3,8 % (Office for National Statistics, 2023b).

Ačkoliv míra nezaměstnanosti Spojeného království je na nejnižších hodnotách od sledovaného období, Office for Budget Responsibility předpokládá nárůst míry nezaměstnanosti ve Spojeném království do konce druhého čtvrtletí roku 2025 na 4,6 %. Jedním z hlavních důvodů rostoucí nezaměstnanosti má být pokles poptávky po nábore nových zaměstnanců ze strany zaměstnavatelů a výrazný pokles volných pracovních míst na trhu práce (Partington, 2023). Spojené království po rozvolnění opatření spojených s pandemií zaznamenalo nárůst nabízených pracovních míst, kdy v květnu 2022 bylo na trhu práce přes 1 300 000 volných pracovních míst. Od toho vrcholu se Spojené království potýká s poklesem, kdy v únoru 2024 bylo téměř o 400 000 méně volných pracovních pozic v porovnání s květnem 2022 (Office for National Statistics, 2024). Konkrétnějšímu vlivu Brexitu na trh práce bude dále věnována pozornost v následující kapitole jako hrozbě plynoucí z Brexitu.

5 Příležitosti a hrozby plynoucí z Brexitu

Jsem si vědom, že odchod Spojeného království z EU přinesl jak pro Spojené království, tak pro EU jisté hrozby a příležitosti, kterých je celá řada. Vzhledem k omezenému rozsahu této bakalářské práce není možné věnovat pozornost každé z nich. Z toho důvodu je pátá kapitola této práce zaměřena na charakterizování pouze klíčových příležitostí a hrozeb plynoucích z Brexitu, kdy větší pozornost je věnována Spojenému království.

5.1 Příležitosti pro Spojené království

5.1.1 Možnost sjednání nových obchodní dohod

Odloučení od EU dalo Spojenému království příležitost vyjednávat o nových vlastních obchodních partnerství se zeměmi mimo EU. Tyto nové obchodní dohody by mohly pomoci jak celé ekonomice, tak podnikům zmírnit dopady ztráty tak velkého obchodního partnera, jakým EU pro Spojené království byla (Gaille, 2019). Jako prvním příkladem je možné uvést obchodní dohodu pod anglickým názvem Comprehensive Economic Partnership Agreement (CEPA). Jedná se o první významnou obchodní dohodu, kterou Spojené království podepsalo s Japonskem jako nezávislá země platnou od 1. ledna 2021 (British Embassy Tokyo, 2020). Dohoda obsahuje snížení cel na vývoz vepřového a hovězího masa a jiné potraviny či nápoje. Dále také snížení cel na automobilové a železniční díly dodávané společností, jako je Nissan a Hitachi (Lanktree, 2020). Součástí dohody je také závazek Japonska, podpořit připojení Spojeného království k Transpacifickému partnerství (TPP) (British Embassy Tokyo, 2020). Připojení Spojeného království k TPP je dalším příkladem sjednávání nových obchodních dohod způsobený Brexitem. Asijsko-pacifický obchodní blok je tvořen 11 dalšími státy, jako je například Austrálie, Vietnam, Malajsie či Mexiko. Vláda Spojeného království tvrdí, že členství v tomto partnerství přinese řadu benefitů jako snížení obchodních překážek, posílení vazeb s danými ekonomikami či poskytnutí nových exportních příležitostí (Webb, 2024a).

5.1.2 Zrušení příspěvku do rozpočtu EU

Spojené království jako každý člen EU bylo povinné přispívat do rozpočtu EU. Na druhé straně rovněž získávalo finanční prostředky z EU na různé programy například v oblasti zemědělství, sociálního a hospodářského rozvoje a konkurenceschopnosti. Jedním

z důvodů, proč Spojené království chtělo vystoupit z EU, byly z jejich strany vysoké náklady na členství v EU a nerovnoměrný poměr prostředků, které vkládají do rozpočtu a které inkasují. Pro představu v roce 2020 hrubý příspěvek Spojeného království po odečtení tzv. rabatu činil 17 miliard liber. Ze strany EU Spojené království obdrželo prostředky pouze ve výši 4,5 miliard liber. To udává čistý příspěvek do rozpočtu EU ze strany Spojeného království ve výši 12,6 miliard liber (Keep, 2022). S odchodem z EU pro Spojené království tato povinnost přispívat do rozpočtu EU zanikla. To dává Spojenému království příležitost peníze, které by jinak byly použity na platbu do rozpočtu EU, využít například na veřejné služby jako je zdravotní péče, vzdělání či infrastruktura (Gaille, 2019).

5.1.3 Rozšířená suverenita

Spojené království vstupovalo do referenda o vystoupení z EU s cílem obnovit Spojenému království status suverénní a nezávislé země, tak aby si mohli určovat svou vlastní budoucnost (HM Government, 2022). Být součástí EU vyžaduje pro všechny členské státy vzdát se své jedinečné identity, jelikož každý členský stát musí dodržovat veškeré zákony a hodnoty stanovené EU. Odchod z EU dal Parlamentu Spojeného království příležitost k větším pravomocím na rozdíl od toho, kdy se ve velké míře musel podřizovat řídicím orgánům EU (Gaille, 2019). To znamená, že Spojené království od odchodu z EU si může upravovat své zákony, předpisy a pravidla tak aby co nejlépe sloužily lidem ve Spojeném království a vrátily odpovědnost jejich vlastním institucím. V kontextu stanovování vlastních zákonů, předpisů a pravidel, aniž by musel být brát ohled na EU je možné odchod z EU považovat jako příležitost pro zvýšení suverenity Spojeného království (HM Government, 2022).

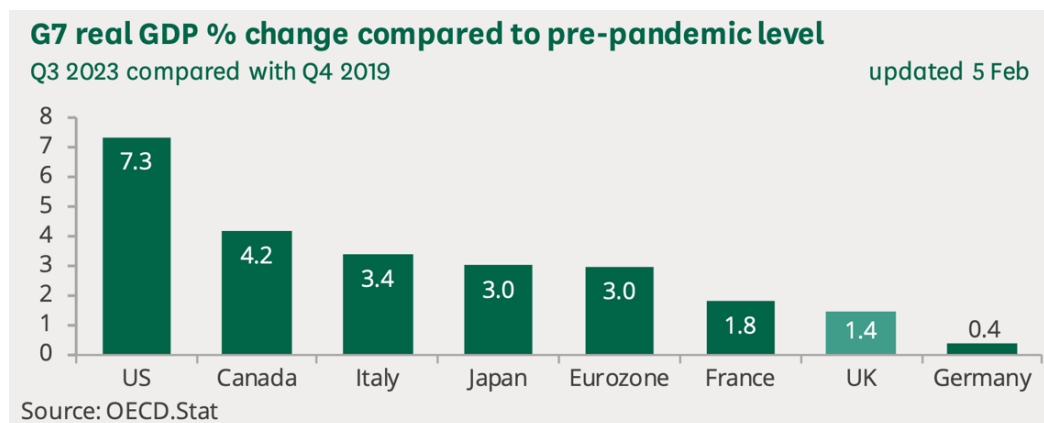
5.2 Hrozby pro Spojené království

5.2.1 Pokles ekonomického růstu

Od referenda v roce 2016 vystoupení Spojeného království z EU výrazně ovlivnilo ekonomické prostředí v zemi. Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, v posledních letech se Spojené království nachází v ekonomickém prostředí, charakterizovaném nízkým růstem, nejistotou způsobenou nečekanými událostmi jako byla pandemie Covid-19 nebo válka na Ukrajině a s tím vším spojenou vysokou inflací. Momentálně po čtvrtém výročí oficiálního vystoupení z EU je možné lépe posoudit dopady na ekonomiku

Spojeného království (Kaya a kol., 2023). Spojené království bylo mezi prvními zeměmi, které začaly očkovat své občany proti nemoci Covid-19 a také dříve, než ve většině států byly zrušeny restriktce. Na základě toho se předpokládalo rychlejší zotavení než v ostatních státech (Sandford, 2022). Z grafu číslo 6 který vyjadřuje růst reálného HDP v porovnání s hodnotami před pandemií, je zřejmé, že Spojené království nedosahuje takového růstu jako většina zemí G7, které rozvolnili restriktce později než Spojené království. HDP Spojeného království bylo v 3Q 2023 vyšší o 1,4 % než v 4Q 2019 před pandemií, hůř je na tom jenom Německo s 0,4 %. Na základě toho lze říci, že Brexit se podílí na pomalejším ekonomickém růstu Spojeného království a lze ho považovat za současnou a také budoucí hrozbu pro Spojené království (Harari, 2024).

Graf 6: Růst reálného HDP % v porovnání s hodnotami před pandemií

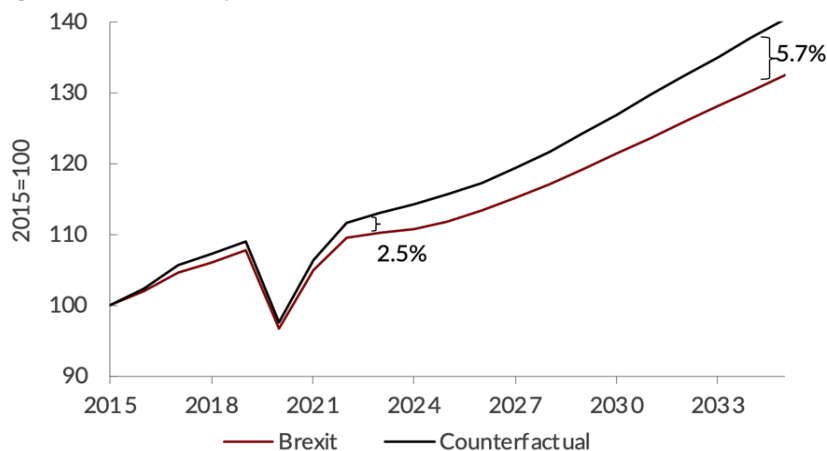

Zdroj: House of Commons Library (2024)

Pro lepší srovnání, jaký měl zatím Brexit dopad na vývoj HDP Spojeného království, je zde uveden graf číslo 7. Ten popisuje trend reálného HDP za aktuálních podmínek předpovídaného budoucího vývoje oproti kontrafaktuálnímu scénáři, kdyby Spojené království zůstalo členem EU. Data získána z tohoto modelu vyjadřují, že reálné HDP je momentálně o 2,5 % nižší, než by bylo v případě zachování členství, to odpovídá přibližně snížení o 850 liber na obyvatele. Do budoucna daný model vykazuje eskalaci, kdy v roce 2035 by se mělo jednat o pokles až o 5-6 % nebo 2300 liber na obyvatele. (Kaya a kol., 2023).

Graf 7: Vývoj reálného HDP v porovnání vývoje reálného HDP bez uskutečnění Brexitu

Figure TF7 Real GDP impact of Brexit

Zdroj: NIESR (2023)

5.2.2 Negativní vliv na export a import mezi Spojeným královstvím a EU

Negativní vliv Brexitu na export a import mezi Spojeným královstvím a EU byl již zmiňován při referendu v roce 2016. Zahraniční obchod mezi Spojeným královstvím EU byl v posledních letech z velké části ovlivněn Brexitem, pandemií nemoci Covid-19 a také válkou na Ukrajině, proto je značně obtížné definovat vliv Brexitu na zahraniční obchod. Momentálně se zahraniční obchod mezi těmito dvěma ekonomikami řídí podle Smlouvy o obchodu a spolupráci, což přináší větší bariéry než v případě členství v EU, jak již bylo zmiňováno v teoretické části práce (Ward & Webb, 2023).

Tabulka 2: Vývoj exportu a importu (zboží a služeb) mezi Spojeným královstvím, EU a zeměmi mimo EU

	Rok 2016					Rok 2022					Změna			
	Export		Import		Bilance	Export		Import		Bilance	Export		Import	
	miliard (£)	%	miliard (£)	%	miliard (£)	miliard (£)	%	miliard (£)	%	miliard (£)	miliard (£)	%	miliard (£)	%
EU	246,9	43,10	324	52,90	-77,1	340,1	41,70	431,9	47,90	-91,9	93,2	-1,40	107,9	-5,00
Non-EU	326	56,90	288	47,10	38	475,1	58,30	469,9	52,10	5,2	149,1	1,40	181,9	5,00
Celkem	572,9	100,00	612	100,00	-39,1	815,2	100,00	901,8	100,00	-86,6				

Zdroj: House of Commons Library (2023), zpracováno autorem

Tabulka číslo 2 udává hodnoty exportu a importu Spojeného království mezi EU a státy mimo EU v roce 2016 a v roce 2022. V roce 2016 Spojené království exportovalo 246,9 miliard liber, 43,10 % z celého exportu do EU. Co se týče importu tak ten byl v hodnotě

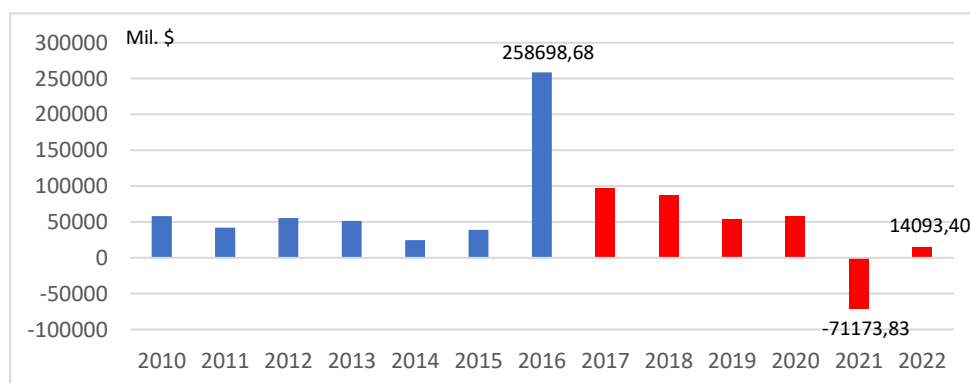
340,1 miliard liber a 52,90 %. Ve srovnání s rokem 2022 se export a import s EU hodnotově zvýšil, a to konkrétně o 93,2 a 107,9 miliard liber. V případě procentuálního zastoupení, ale došlo poklesu. Podíl exportu zboží a služeb do EU klesl o 1,40 % z 43,10 % na 41,70 % a podíl importu klesl o 5 % z 52,90 % na 47,90 %, to vyjadřuje, že od referenda se Spojené království začalo více soustředit na zahraniční obchod s nečlenskými státy EU (Ward & Webb, 2023).

Pokles zahraničního obchodu mezi Spojeným královstvím a EU není jediným negativem Brexitu na zahraniční obchod. Ačkoli dohoda o obchodu a spolupráci umožňuje bezcelní obchod, tak bariéry v podobě netarifních překážek způsobují zpoždění a zvyšování nákladů. U produktů s velkými netarifními překážkami jako jsou sýry, maso, ovoce a zelenina dovážené z EU, došlo k nárůstům téměř o 10 % oproti podobným výrobkům, které nebyly vystaveny Brexitu. Vliv těchto netarifních překážek bylo možné vidět v předchozí kapitole u zvyšování cen potravin a nealkoholických nápojů, kdy Spojené království má aktuálně nejvyšší míru inflace z vybraných ekonomik u potravin a nealkoholických nápojů (Davey, 2023).

5.2.3 Pokles přímých zahraničních investic

Mezi další hrozbu plynoucí z Brexitu lze zařadit pokles přímých zahraničních investic, které mají velký význam v ekonomickém růstu a v celkovém rozvoji země. Existuje mnoho důvodů, proč jsou přímé zahraniční investice důležité pro každou zemi například podporují rychlejší hospodářský rozvoj, přináší sebou nové inovace a technologie, vytváří možnost nových pracovních míst a růst mezd nebo také rozvíjí infrastrukturu (Motilal Oswal, n.d.). Pokles v příjmu přímých zahraničních investic Spojené království je možné pozorovat na grafu číslo 8.

Graf 8: Vývoj čistého přílivu PZI do Spojeného království v milionech dolarů

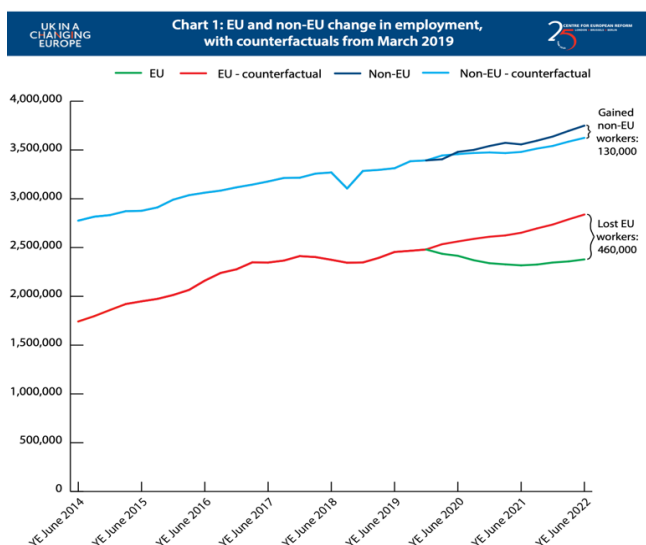
Zdroj: UNCTAD (2023), zpracováno autorem

Z grafu je patrné, že Spojené království se od roku 2016, kdy čistý příliv PZI dosahoval nejvyšších hodnot potýká s výrazným poklesem příjmů PZI. V roce 2021 byl tento příliv záporný, což vyjadřuje že zahraniční firmy stáhly více investic ze Spojeného království, než do něj vložily. V roce 2022 došlo k malému zvýšení, který však představoval méně než pětinu průměru za poslední tři roky před pandemií (Baschuk, 2023). Co se týče počtu projektů, tak ten se od vrcholu v roce 2016 snížil téměř o 30 %. Velký propad projektů byl zaznamenán v klíčových odvětvích Spojeného království jako jsou obchodní a spotřebitelské služby, média, elektronika a komunikace. Tento pokles vedl k tomu, že Francie předstihla Spojené království a dostala se na první místo jako nejoblíbenější evropskou destinaci pro příjem PZI (Romei, 2023). Spojené království se momentálně potýká s potížemi, přilákat PZI do země. Pokles příjmu přímých zahraničních investic lze považovat pro Spojeného království jako další současnou a také budoucí hrozbu, která by mohla mít negativní důsledky na ekonomiku země.

5.2.4 Negativní vliv na trh práce

Po vystoupení Spojeného království z EU bylo nuceno mnoho občanů ze zemí EU opustit Spojené království a vrátit se zpět domů, jelikož již nemohli zde legálně pobývat. Před Brexitem občané zemí EU byli schopni zde pracovat a bydlet bez jakýchkoliv pracovních povolení a víz. Tyto privilegia však po Brexitu pro občany EU zanikla (WorkMotion, 2023).

Graf 9: Vývoj počtu zaměstnaných osob v UK z EU a mimo EU

Zdroj: Centre for european reform (2023)

Graf číslo 9 znázorňuje vývoj počtu zaměstnaných osob ve Spojeném království ze zemích EU a ze zemích mimo EU. Červená a světle modrá čára udává počet zaměstnaných za předpokladu stejných podmínek, jaké byly v roce 2019. Zelená a tmavě modrá čára znázorňuje aktuální situaci. Z výzkumu bylo zjištěno, že do června 2022 byl zaznamenán nedostatek pracovníků z EU přibližně 460 000. Tento pokles byl částečně kompenzován nárůstem přibližně 130 000 pracovníků pocházejících mimo EU. To udává čistý úbytek 330 000 pracovníků. Největšího nedostatku pracovníků se týká odvětví, ve kterých jsou zaměstnání převážně méně kvalifikovaní pracovníci. Jedná se o odvětví jako je přeprava a skladování, velkoobchod a maloobchod či ubytování a stravování (Portes & Springford, 2023).

Ztráta pracovníků pocházejících ze zemích EU a nedostatečné nahrazení těchto chybějících pracovníků ze zemích mimo EU by mohlo do budoucna znamenat hrozbu v nedostatku pracovníků v odvětvích jako je přeprava a skladování, zemědělství, pohostinství či zdravotnictví, které již byly výrazně zasaženy odlivem pracovníků pocházejících z EU (DatumRPO, 2023).

5.2.5 Negativní vliv na finanční sektor

Vystoupení Spojeného království z EU mělo také nepříznivý vliv na finanční sektor. Odvětví finančních služeb má významný vliv na celou ekonomiku Spojeného království. Jedná se o významný zdroj pracovních míst, kde se udává, že ve finančním sektoru a souvisejících odborných služeb je zaměstnáno 2,3 milionů lidí. Finanční sektor také patří mezi hlavní zdroj daňových příjmů země, kde 10 % celkových daňových příjmů pochází právě z finančního sektoru a tvoří přibližně 8,3 % z celkového ekonomického výstupu Spojeného království. Podle současných odhadů je uváděno, že ze Spojeného království došlo k přesunu 7 000 pracovních míst z daného sektoru do EU, avšak toto číslo může nadále růst. (Tobin, 2023). Přesun pracovních míst je úzce provázaný s odlivem společností a jejich poboček ze Spojeného království do zemí EU. Podle nejnovějších údajů z průzkumu prováděného společností EY, 44 % tedy 97 společností z 222 poskytující finanční služby přesunulo nebo v budoucnu ještě plánuje přesunout své aktivity ze Spojeného království do EU (Graham, 2022). Jedním z hlavních důvodů přesouvání finančních společností je ten, že Spojené království vystoupením z EU ztratilo možnost tzv. pasportizace, která je spojená s jednotným trhem. Pasportizace umožňovala

bankám a jiným finančním subjektům ze Spojeného království poskytovat služby na území EU nebo EHP (Treanor, 2016).

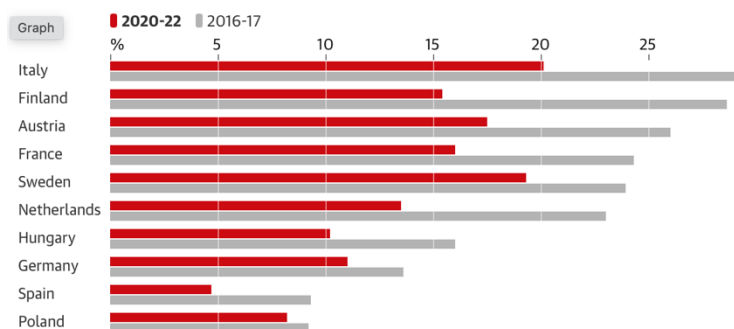
Od referenda došlo také k poklesu konkurence schopnosti Londýna jako finančního centra. Tuto konkurence schopnost hodnotí každý rok Globální index finančních center. Londýn se od roku 2016 propadl z prvního místa a 795 body na druhé místo s 726 body. Na první místo se dostal New York, který byl před tím druhý. Zároveň finanční centra v Evropě jako Frankfurt, Paříž a Amsterdam zaznamenaly výrazný posun nahoru (Turner, 2022). Opuštění více firem z finančního sektoru by mělo několik hrozeb pro Spojené království. Jednalo by se o ztrátu většího množství pracovních míst, ztrátu příjmů na daních nebo také ještě výraznější pokles konkurence schopnosti Londýna jako finančního centra.

5.3 Příležitosti pro Evropskou unii

5.3.1 Upevnění členských států setrvat v EU

Výrazné zlepšení názorů o setrvání v EU od jednotlivých členských zemích, lze charakterizovat jako jednu z příležitostí plynoucích z Brexitu. Podpora odchodu z EU v členských státech napříč blokem v důsledku referenda o Brexitu a aktuální situace v jaké se Spojené království nachází výrazně klesla. Tyto údaje byly zjištěny na základě výzkumu od The European Social Survey (ESS) v překladu Evropský sociální průzkum vedený University of London, prováděný od roku 2001 každé dva roky v členských zemích EU. Největší pokles podpory odchodu byl zaznamenán ve Finsku, kdy v letech 2016-2017 by hlasovalo pro ano 28, 6 % v roce 2020-2022 pouze 15,4 %. Podobně výrazný pokles byl také zaznamenán v Nizozemsku, Portugalsku či Rakousku. Podpora odchodu z EU je nejméně populární ve Španělsku s 4,7 %. Výsledky daného průzkumu mezi lety 2016-17 a 2020-22 je možné sledovat na grafu číslo 10 (Henley, 2023).

Graf 10: Procentuální rozložení volby pro odchod z EU mezi vybranými členskými státy

Zdroj: The Guardian (2023)

5.3.2 Možnost lepší spolupráce v rámci EU

Další příležitostí pro EU spojenou s odchodem Spojeného království spočívá v možnosti hlubší integrace, lepší vzájemné spolupráce a usnadnění přijímání nových společných zákonů v rámci EU. Spojené království již od samého počátku bylo velkým oponentem v zapojování se do společné integrace, kdy vstoupilo do Společenství pozdě a mělo mnoho problému s přizpůsobením se řízení ve Společenství, jak bylo blíže popsáno v teoretické části práce. Odchod Spojeného království z EU je možné považovat jako příležitost pro EU, jakožto ztrátu výrazného oponenta v rozhodovacích procesech. Tento odchod by mohl mít příznivý vliv na přijímání nových společných zákonů a politik v EU.

5.4 Hrozby pro Evropskou unii

5.4.1 Ztížené podmínky pro vstup na území Spojeného království

Ztížené podmínky vstupu na území Spojeného království za účelem cestování, studia či práce lze považovat jako další hrozbu neboli nevýhodu, která vznikla pro občany EU v důsledku Brexitu. Občané EU mohou vstupovat na území Spojeného království pouze s platným pasem po dobu celého pobytu. Vstup bez vízového povolení je pouze v případě turismu či návštěvy rodiny a nesmí trvat déle než 6 měsíců (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, n.d.). V některých případech je nutné doložit, že důvod cesty je skutečně turismus, zajištěné ubytování nebo také dostatek finančních zdrojů pro pobyt a následnou cestu zpět. V ostatních případech je nutné mít vízum. Poplatky za dlouhodobá víza se pohybují v rozmezí 250–1500 liber. Poplatek za roční pracovní povolení činí 624 liber, studentské vízum vyjde na 470 liber (Pro Travel, 2021). Dále od roku 2024 Spojené království zavedlo elektronické cestovní povolení ETA. Toto povolení musí mít občané,

kteří nemají sjednaná víza a jedná se tedy u nich o krátkodobý pobyt do šesti měsíců. Povolení je nutné mít i v případě tranzitu bez hraniční kontroly. Žádost a sjednání povolení je nutné provést před cestou do Spojeného království a vyjde na 10 liber (Peníze.CZ, 2023).

Brexit měl i výrazný vliv na studium ve Spojeném království ze strany občanů EU. Spojené království nabízí velkou řadu univerzit a institucí, na kterých mají zájem studovat studenti z celého světa. Od Brexitu se pro ně studium na těchto univerzitách výrazně zkomplikovalo. Nejen, že jsou povinni si sjednat vízum, ale také Spojené království už nepůsobí v programu Erasmus. To zapříčinilo, že studenti za studium budou muset zaplatit více a nebudou mít nárok si zažádat o bezúročnou vládní půjčku (Fuchsová, 2023). Brexit způsobil občanům, kteří chtějí vstoupit na území Spojeného království větší komplikace spojené s byrokracií a výraznější finanční zátěží, a proto daná problematika je považována jako hrozba pro EU.

5.4.2 Ztráta jednoho z největších přispěvatelů do rozpočtu EU

V případě Spojeného království, kde zaniklá povinnost přispívat do rozpočtu EU lze považovat jako příležitost. Na druhou stranu v případě EU, ztráta jednoho z největších přispěvatelů do rozpočtu, kterým Spojené království po většinu času bylo, představuje hrozbu. V roce 2020, kdy Spojené království naposled plnilo povinnost přispívat do rozpočtu EU, v tomto roce odvedlo čistý příspěvek do rozpočtu ve výši 12,6 miliard liber (Keep, 2022). V roce 2020 EU přijala dlouhodobý rozpočet na rok 2021-2027, během toho EU čelila několika neočekávaných výzev od pandemie Covid-19, válku na Ukrajině, nárůst migrace a výrazné zrychlení inflace. EU vyčlenila pro dlouhodobý rozpočet 2021-2027 1,211 bilionu eur na dlouhodobé cíle a udržitelnost rozvoje EU. Na balíček obnovy po pandemii je vyčleněno 806,9 bilionu eur na kterých si EU půjčuje na kapitálových trzích. Vypůjčené částky budou spláceny až do roku 2058, na kterých se budou podílet jednotlivé členské státy. Komise nadále spolupracuje s Evropským parlamentem a členskými státy v Radě na schválení nových příjmů (European Commission, n.d.c). Finanční prostředky, které by Spojené království přispívalo, by přinesly EU značný zdroj příjmů a také by pomohlo v rozložení a menší zatíženosti ostatních států danou splátkou.

5.5 Shrnutí příležitostí a hrozeb

Vystoupení Spojeného království z jednoho z nejpokročilejšího a největšího integračního celku bylo načasované do nepředvídatelných událostí, které zasáhly jak Evropu, tak celý svět. Tyto události měly výrazný vliv na vývoj ekonomik většiny zemí světa. Z komparace a analýzy bylo zjištěno, že se Spojené království potýká s pomalým ekonomickým růstem a poklesem úrovně HDP na obyvatele. Dále se také Spojené království potýká s vysokou inflací, kde mezi vybranými ekonomikami dosahuje největších hodnot. Na růst inflace měl také značný vliv Brexit především u potravin a nealkoholických nápojů kvůli obchodním bariérám, které omezují dovoz a zvyšují jeho náklady.

Vliv Brexitu i přes nepředvídatelné události jako pandemii a válku na Ukrajině měl značný dopad na pokles ekonomického růstu Spojeného království. Kvůli Brexitu došlo také k procentuálnímu poklesu exportu a importu zboží a služeb mezi Spojeným královstvím a EU a k zvýšení nákladů způsobené obchodními bariérami. Vliv Brexitu byl také zaznamenán na přílivu PZI do Spojeného království, které od roku 2016 výrazně klesají, a tedy Brexit měl vliv na atraktivitu Spojeného království pro zahraniční investory. Výrazné dopady měl také Brexit na trh práce, kde došlo k úbytku pracovníků z EU a na sektor finančních služeb, kde došlo k výraznému přesunu společností a pracovních míst do zemí EU a s tím spojeným poklesem konkurence schopnosti Londýna jako finančního centra. Příležitosti v podobě sjednání nových obchodních dohod, zrušení příspěvků do rozpočtu EU nebo zvýšená suverenity, či příležitosti ze strany EU jako upevnění názorů členských států setrvat v EU či možnost hlubší integrace, nepřevyšují hrozby, které Brexit způsobil.

Na základě zjištěných dat a informací jsem došel k závěru, že Brexit je pro Spojené království i EU hrozbou. Příležitosti plynoucí z Brexitu, nepřevyšují ani zdaleka hrozby, které Brexit způsobil jak pro samotné občany Spojeného království či zemí EU, tak pro celou ekonomiku daných zemí. Z daných informací je možné vidět, jak EU je pro Spojené království důležitým partnerem, a proto by v nadcházející budoucnosti měla být řešena problematika, jak podpořit vzájemnou spolupráci. Danou problematikou se zabývá závěrečná kapitola této bakalářské práce.

6 Navrhovaná doporučení pro vzájemnou spolupráci Spojeného království a EU

Na základě zjištěných dat a informací bylo zjištěno, že Brexit je pro Spojené království i EU hrozbou a že vzájemná spolupráce mezi těmito ekonomikami má zásadní význam. Z toho důvodu je poslední kapitola této bakalářské práce věnována návrhu konkrétních doporučení pro Spojené království a EU v oblasti hospodářské politiky pro podporu příležitostí a utlumení hrozeb, které vycházejí z Brexitu. Pro částečné řešení dané situace vidím tři možné varianty, které zahrnují vzájemnou spolupráci a jednu variantu, která dává jak Spojenému království, tak EU možnost zmírnit dopady Brexitu.

6.1 Možnost Norského modelu

Jako jednu z nejvhodnějších budoucích variant vzájemné spolupráci mezi Spojeným královstvím a EU vidím ve využití tzv. Norského modelu. Tento model spolu se Švýcarským, Turecký či Kanadským modelem patřily do skupiny modelů, které byly brány v úvahu již při vyjednávání o vystoupení Spojeného království z EU. Norský model kopíruje politicko-hospodářské vztahy mezi Norskem a EU.

Norsko je úzce provázáno s EU na základě členství v Evropském hospodářském prostoru (EHP), které vstoupilo v platnost v roce 1994. EHP sdružuje všech 27 členských států EU a tři státy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), kterými jsou tedy Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Dohoda o EHP stanoví začlenění všech právních předpisů EU spojených s jednotným trhem. To zahrnuje pro členské země EHP přístup na jednotný vnitřní trh EU, který je charakterizován čtyřmi svobodami, a to volným pohybem zboží, služeb, osob a kapitálu (Delegation of the European Union to Norway, 2021). Dohoda o EHP kromě závazků spojených s vnitřním trhem a souvisejících politik, zajišťuje účast v řadě programů a agentur EU v oblastech: výzkumu a vývoje, vzdělání, sociální politiky, životního prostředí, ochrany spotřebitele, cestovního ruchu a kultury. Na druhé straně Dohoda o EHP se nevztahuje na tyto politiky EU: společnou zemědělskou a rybářskou politiku, celní unii, společnou obchodní politiku, spravedlivost a vnitřní věci nebo také na hospodářskou a měnovou unii (Evropská komise, n.d.b). S Norského modelu také plynou jistá negativa pro Spojené království. Ačkoli členství v EHP by snížilo finanční příspěvek do EU ve srovnání s tím, co Spojené království platilo za členství v EU, tak stejně by se Spojené království výraznému příspěvku nevyhnulo. Dalším negativem je,

že Spojené království by jako člen EHP ztratilo veškerá formální a hlasovací práva a možnost ovlivnit předpisy, kterým by podléhalo. Norský model také zajišťuje volný pohyb osob, vůči kterému Spojené království zastává negativní postoj a byl jedním z hlavních stimulů pro zvažování odchodu z EU (Slaughter and May, 2016).

Vstup Spojeného království do EHP by umožnilo Spojenému království obchodovat se zeměmi EU bez výrazných omezení, a navíc by bylo schopné samo rozhodovat o určitých oblastech politiky a hospodářství. Příkladem může být zemědělská a rybářská politika, na které si Spojené království zakládá. Dále by se do budoucna Spojené království nemuselo účastnit ekonomického integračního procesu EU spojeného s měnovou a politickou unií, se kterou již dlouhodobě nesouhlasí. Vstup Spojeného království jako variantu pro utlumení hrozeb a podporu příležitostí i přes negativa, které přináší, vnímám kladně. Vstup na vnitřní trh by omezil náklady spojené s exportem a importem zboží a služeb, zamezil by nedostatku pracovníků v určitých odvětvích a podpořil by růst ekonomiky Spojeného království.

6.2 Zachování současného vztahu

Z mého pohledu nejpravděpodobnější i když ne zrovna ideální varianta budoucího vztahu a vzájemné spolupráce mezi Spojeným královstvím a EU, je zachování současného vztahu tzv. nulová varianta.

Varianta zachování současného vztahu mezi Spojeným královstvím a EU bere v potaz vzájemnou spolupráci mezi těmito stranami na základě sjednané Dohody o obchodu a spolupráci. Dohoda mezi Spojeným královstvím a EU o obchodu a spolupráci je složena z dohody o volném obchodě, jejíž cílem je zajistit vysokou úroveň spolupráce v hospodářských, sociálních a environmentálních záležitostech, dále úzkého partnerství v oblasti bezpečnosti občanů a zastřešujícího správního rámce. Konkrétní informace o tom, co Dohoda o obchodu a spolupráci řeší jsou popsány v 2. kapitole této práce (Evropská komise, n.d.a).

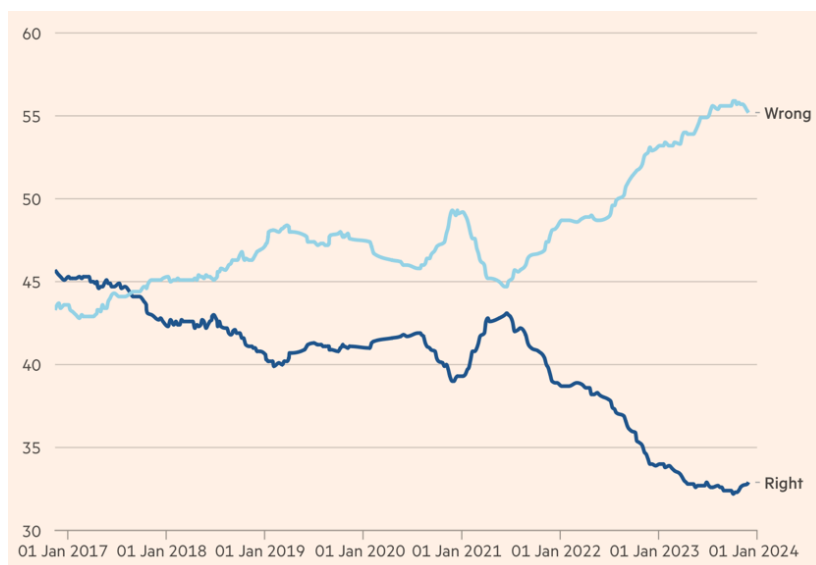
Pro utlumení hrozeb a podporu příležitostí by Spojené království do budoucna mohlo vyjednávat s EU o nových bilaterálních dohodách v odvětvích, které nejsou předmětem aktuální dohody jako je například finanční sektor, který je pro Spojené království velmi důležitý. Dalšími odvětvími by mohla být oblast vzdělání či volný pohyb pracovníků, kdy nové dohody by usnadnily podmínky pro studenty či pracovníky, studovat nebo pracovat

ať už ve Spojeném království nebo v jedné z zemích EU. Zachování současného stavu spolupráce mezi Spojeným královstvem a EU vnímám z mého pohledu jako nedostačující a doplácí na to, jak samotní občané Spojeného království, tak celá ekonomika Spojeného království.

6.3 Opětovný vstup do EU

Nejméně pravděpodobnou, ale ne nemožnou variantu budoucí vzájemné spolupráce mezi Spojeným královstvem a EU shledávám v opětovném vstupu do EU. Aktuální ekonomická situace ve Spojeném království a její dopad na samotné obyvatele dala možnost přehodnotit názory obyvatelů na vystoupení z EU. Momentálně lze pozorovat výraznou změnu v britském veřejném mínění ohledně Brexitu. Tuto změnu je možné sledovat na grafu číslo 11 který zobrazuje dvě křivky. Světle modrá křivka popisuje procentuální zastoupení těch, kteří hlasovali, že Brexit byl špatná volba a tmavě modrá křivka popisuje procentuální zastoupení těch, kteří si myslí, že Brexit byla správná volba. V listopadu roku 2016 vnímalo Brexit jako správné rozhodnutí 45,7 %, na druhé straně 43,3 % dotázaných, kteří si mysleli, že je to špatné rozhodnutí. O 7 let později došlo k výrazné změně názoru. V listopadu roku 2023 se přiklánělo k správnému řešení pouze 32,8 % dotázaných, oproti 55,2 % dotázaných, kteří vnímají, že Brexit byl špatným rozhodnutím (Wolf, 2023).

Graf 11: Vývoj hlasování, zda Brexit byla správná volba či nikoliv

Zdroj: Financial Times (2023)

Podle práva EU je nyní Spojené království bráno jako třetí země. V případě že by chtělo vstoupit znovu do EU, muselo by podle článku 49 Smlouvy o Evropské unii znovu požádat o členství a podstoupit celý přístupový proces od začátku. To zahrnuje respektování a prosazování společných hodnot EU jako jsou lidská důstojnost, svoboda, demokracie, rovnost a právní stát. Dále by muselo Spojené království splňovat Kodaňská kritéria. Ty by pro Spojené království jakožto bývalého člena neměly představovat nějak velký problém. Na závěr, aby se Spojené království mohlo připojit k EU, muselo by získat souhlas všech členských států a Evropského parlamentu (Stone, 2023).

S opětovným vstupem Spojeného království do EU je spojováno několik důvodů, proč se tak v blízké době nestane. Prvním důvodem je aktuální postavení premiéra Spojeného království vůči Brexitu, který odmítl domněnku, že Brexit by mohl být v ohrožení, poté co předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyen prohlásila, že Spojené království by mohlo být na cestě k opětovnému vstupu do EU. Britský premiér Rishi Sunak stále věří, že Brexit byl správná volba a soustředí se na to, aby byl úspěšný. Ačkoliv názor občanů se výrazně změnil, v britské politice nic nenasvědčuje tomu, že by se země chtěla vrátit do EU. (O'Carol & Crerar, 2023).

Druhým důvodem je, že vztah mezi Spojeným královstvím a EU nebude již jako dřív. Podmínky členství v EU budou ve srovnání s prvním členstvím horší. Spojené království s velkou pravděpodobností by nedostalo výjimky, které si nasmlouvalo v předchozím členství. Jednalo se převážně o výjimky v otázkách společné měny, Schengenského prostoru, spravedlnosti a vnitřních věcí nebo také rabatu, který zahrnoval tzv. slevy na příspěvky do společného rozpočtu EU. V případě opětovného vstupu by Spojené království pravděpodobně ztratilo všechny tyto ujednané výjimky, tím se stává členství v EU pro Spojené království méně výhodné (The Open University, 2023). Dalšími důvody mohou být například výhodná oddělená poloha od zbytku Evropy, která je historicky spojená s nevázaním se na Evropu, jejíž zastánci tvoří stabilní polovinu voličů, nebo také neochota znovu vyjednávat o vstupu do EU po nepříjemných vyjednávání (Musil, 2023).

Opětovný vstup Spojeného království do EU na základě demokratické volby by demonstroval vůči ostatním státům EU, které by mohly mít potencionálně stejné názory na vydání se vlastní samostatnou cestou, že je to v dnešním globalizovaném a propojeném světě velmi obtížné. Ujistil by je v tom, že opuštění EU byla chyba, ke které nemělo dojít. Navzdory podnětům a informacím, které jsou spojovány proč Spojené království v blízké

budoucnosti neobnoví své členství v EU, si stojím za svým názorem, že členství Spojeného království v EU je přes jistá negativa ze strany Spojeného království pro obě strany velmi výhodné a je tedy vhodným řešením.

6.4 Sjednání samostatných obchodních dohod

I když se v tomto případě nejedná o vzájemnou spolupráci, tak vidím jednu z dalších možností jak Spojené království a EU může potlačit hrozby, které vznikly kvůli Brexitu. Tato možnost spočívá v sjednávání samostatných obchodních dohod s jednotlivými státy či různými sdruženími států po celém světě. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole u příležitosti Spojeného království. Spojené království od vystoupení z EU uzavřelo několik samostatných dohod jako nezávislý stát. Mezi tyto dohody patří například dohoda CEPA s Japonskem, připojení k Transpacifickému partnerství nebo dohody o volném obchodě s Austrálií a Novým Zélandem. Vláda Spojeného království momentálně vyjednává o nových obchodních dohodách se zeměmi jako je USA, Indie, Kanada nebo také s Radou pro spolupráci v Perském zálivu (Webb, 2024b). EU se také v posledních letech snaží uzavírat obchodní dohody se zeměmi po celém světě. Jedná se například o rozšíření dohody mezi EU a Chile nebo také o Dohodu o hospodářském partnerství mezi EU a Keňou. V roce 2022 EU například obnovila vyjednávání s Indií o dohodě o volném obchodu. EU je pro Indii třetím největším obchodním partnerem. Na základě dohody by mělo dojít k odstranění překážek a podpořit tak export do Indie (European Commission, n.d.c).

Sjednávání samostatných obchodních dohod podle mého názoru může aspoň částečně zmírnit dopady na Spojené království a EU plynoucí z Brexitu. Nové obchodní dohody dávají daným ekonomikám nové možnosti jako snížení obchodních překážek, rozšíření obchodních příležitostí spojených s rozšířením trhu, zlepšení investičního prostředí nebo také podpoření spolupráce mezi státy v ostatních klíčových odvětvích. Tyto nové možnosti plynoucí z nových samostatných dohod nenahradí ztrátu členství Spojeného království v EU, ale aspoň částečně by mohly zmírnit hrozby plynoucí z Brexitu a podpořit tak ekonomický růst.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo rozhodnout, zda odchod Spojeného království z Evropské unie je pro Spojené království příležitostí či hrozbou, a to na základě komparace a analýzy vývoje základních makroekonomických ukazatelů a charakterizování konkrétních příležitostí a hrozeb, které vycházejí z Brexitu. Dodatečně také navrhnout konkrétní doporučení v oblasti hospodářské politiky státu pro podporu příležitostí a utlumení hrozeb.

Spojené království, tak jako Evropu a celý svět zasáhlo v posledních letech značné množství nepředvídatelných událostí, do kterých byl načasovaný i Brexit. Tyto události měly značný vliv na vývoj ekonomik většiny zemí. Z provedené komparace a analýzy bylo zjištěno, že Spojené království se v současné době potýká s pomalým ekonomickým růstem a klesající úrovní HDP na obyvatele, kdy je na tom téměř nejhůře v porovnání s vybranými ekonomikami. Jiné to není ani v případě míry inflace, kdy spolu s Francií na konci roku 2023 mělo Spojené království nejvyšší míru inflace. Vliv Brexitu bylo možné sledovat na růstu inflace u potravin a nealkoholických nápojů, kde kvůli obchodním bariérám, které omezují dovoz a zvyšují jeho náklady, je inflace u potravin Spojeného království vyšší v porovnání s vybranými ekonomikami. Co se týče nezaměstnanosti, tak Spojené království v současné době vykazuje hned za Německem nejnižší míru nezaměstnanosti z vybraných ekonomik, ačkoliv je do budoucna predikován růst nezaměstnanosti způsobený poklesem poptávky po náborů zaměstnanců, a tedy poklesem volných pracovních míst.

Opuštění jednoho z nejpokročilejšího a největšího integračního celku na světě přineslo pro Spojené království a EU jisté příležitosti a hrozby. Odchod z EU dal příležitost Spojenému království vyjednávat o nových obchodních dohodách. S odchodem také zanikla povinnost přispívat do rozpočtu EU a vznikla možnost větší suverenity na základě větších pravomocí. Mezi hrozby plynoucí z Brexitu pro Spojené království lze zařadit pokles ekonomického růstu, negativní vliv na export a import, kde došlo k procentuálnímu poklesu mezi těmito ekonomikami a k zvýšení nákladů spojených s obchodními bariérami. Dále také došlo k poklesu přímých zahraničních investic do země a poklesu pracovních sil z EU, který byl jen částečně vykompenzován pracovníky mimo EU. Značný vliv měl také Brexit na sektor finančních služeb, kde došlo k přesunu

jak společností, tak pracovních míst ze Spojeného království do zemích EU a poklesu konkurence schopnosti Londýna jako finančního centra.

Na základě zjištěných dat a informací jsem došel k závěru, že Brexit je pro Spojené království hrozbou. Příležitosti plynoucí z Brexitu nepřevyšují ani zdaleka hrozby, které Brexit způsobil, jak pro samotné občany Spojeného království či zemí EU, tak pro celou ekonomiku daných zemí. Podle mého názoru rozhodnutí opustit EU ze strany Spojeného království, byla výrazná ztráta a chyba, ke které nemělo dojít.

Pro aspoň částečné utlumení hrozeb a podporu příležitostí plynoucích z Brexitu jsem shledal čtyři možné varianty, přičemž tři z nich zahrnují vzájemnou spolupráci. První navrhovaná varianta je založena na Norském modelu vzájemné spolupráce s EU na základě členství v EHP. Členství Spojeného království v EHP by umožňovalo obchodovat se zeměmi EU bez výrazných omezení, a navíc by Spojené království mělo možnost rozhodovat samostatně o určitých oblastech politiky a nemuselo by se účastnit dalšího integračního procesu. Variantu vzájemných budoucích vztahů na základě členství v EHP shledávám velmi pozitivně a jako vhodné řešení. Nejpravděpodobnější, avšak ne ideální variantu vidím v zachování současného vztahu na základě sjednané Dohody o obchodu a spolupráci. Zde by mohlo Spojené království vyjednávat nové bilaterální dohody s EU, které nejsou předmět aktuální dohody, aby co možná nejvíce zmírnilo dopady Brexitu. Nejméně pravděpodobnou variantu, ale ne nemožnou jsem shledal v opětovném vstupu do EU. Ačkoliv nic tomu v současné době nenasvědčuje, že Spojené království by chtělo znovu vstoupit do EU, tak si stojím za svým názorem, že členství v EU je pro obě ekonomiky velmi výhodné a bylo by také jedním z možných řešení. Poslední varianta sice nezahrnuje vzájemnou spolupráci, a jsem si vědom, že plně nenahradí ztrátu členství Spojeného království v EU, ale i přesto může zmírnit dopady Brexitu, a to díky uzavírání nových obchodních dohod s jinými státy či sdruženími. Nové obchodní dohody by přinesly snížení obchodních překážek, nové obchodní příležitosti a podpořily by spolupráci mezi státy v klíčových odvětví, tím by mohl být podpořen ekonomický růst.

Z práce je patrné, že problematika Brexitu je velmi obsáhlá a ovlivněna řadou událostí. V nadcházející budoucnosti bude patrnější, jaké následky bude mít Brexit pro Spojené království v dlouhodobém horizontu a zda bude potvrzeno stanovení z této bakalářské práce, že Brexit je hrozbou pro Spojené království.

Seznam zkratk

CEFTA – *Středoevropská zóna volného obchodu*

CEPA – *Comprehensive Economic Partnership Agreement – Komplexní dohoda o hospodářském partnerství*

CPI – *Consumer Price Index – Index spotřebitelských cen*

CU – *Celní unie*

ECP – *Evropský srovnávací program*

EHS – *Evropské hospodářské společenství*

ES – *Evropská společenství*

ESUO – *Evropské společenství uhlí a oceli*

ESVO – *Evropská sdružení volného obchodu*

EU – *Evropská unie*

EURATOM – *Evropské společenství pro atomovou energii*

EZVO – *Evropská zóna volného obchodu*

HCIP – *Harmonised Index of Consumer Prices – Harmonizovaný index spotřebitelských cen*

HDP – *Hrubý domácí produkt*

HMU – *Hospodářská a měnová unie*

JEA – *Jednotný evropský akt*

JVT – *Jednotný vnitřní trh*

PU – *Politická unie*

PZI – *Přímé zahraniční investice*

SIS – *Schengen Information System – Schengenský informační systém*

TPP – *Transpacifické partnerství*

ZVO – *Zóna volného obchodu*

Seznam použitých zdrojů

- Andalfatto, D. (2008). *Macroeconomic Theory and Policy*. (2nd ed.). Simon Fraser University. https://mpr.ub.uni-muenchen.de/6403/1/MPRA_paper_6403.pdf
- Baldwin, R., & Wyplosz, Ch. (2013). *Ekonomie evropské integrace*. (4. vyd.). Grada Publishing.
- Baschuk, B. (2023). *UK Saw Foreign Investment Collapse After Brexit, UN Says*. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-07-05/uk-saw-foreign-investment-collapse-after-brexit-un-says>
- BBC. (2023). *What is the UK inflation rate and how does this affect me?* <https://www.bbc.co.uk/news/business-12196322>
- Boudová, A. (2020). *EU a Velká Británie uzavřeli dohodu o obchodu a spolupráci. Jaké nejdůležitější změny nás čekají?* Právo21. <https://pravo21.cz/spolecnost/eu-a-velka-britanie-uzavrely-dohodu-o-obchodu-a-spolupraci-jake-nejdulezitejsi-zmeny-nas-cekaji>
- Brexitinfo. (2020). *Dohoda o obchodu a spolupráci*. https://www.brexitinfo.cz/cs_cz/dohoda-o-obchodu-a-spolupraci/
- British Embassy Tokyo. (2020). *UK and Japan sign free trade agreement*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/news/uk-and-japan-sign-free-trade-agreement>
- Centre for european reform. (2023). *Early impacts of the post - Brexit immigration system of the UK labour market*. https://www.cer.eu/sites/default/files/insight_JS_JP_17.1.23.pdf
- CFI Team. (n.d.). *Common Market*. <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/common-market/>
- Cihelková, E., Hnát, P., Karpová, E., Blanchard Jooklová, K., Bič, J., Němcová, I., & Jakš, J. (2011). *Evropská ekonomická integrace: procesy, politiky, governance*. Nakladatelství Oeconomica.
- Černohorský, J. (2020). *Finance: od teorie k realitě*. Grada Publishing. <https://www.booport.cz/e-kniha/finance-od-teorie-k-realite-1365211/#>
- Český statistický úřad. (2023). *Evropský srovnávací program*. https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnavaci_program
- ČT24. (2016). *Cameron a referendum: Z malého neškodného triku se stala osudová chyba*. <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/cameron-a-referendum-z-maleho-neskodneho-triku-se-stala-osudova-chyba-114347>
- DatumRPO. (2023). *Labour shortages in the UK in 2023 - Which industries are most affected?* <https://info.datumrpo.com/blog/labour-shortages-in-the-uk-in-2023-which-industries-are-most-affected>
- Davey, J. (2023). *Brexit to blame for third of Britain's food bill rise, research say*. Reuters. <https://www.reuters.com/world/uk/brexit-blame-third-britains-food-bill-rise-researchers-say-2023-05-25/>
- Delegation of the European Union to Norway. (2021). *The European Union and Norway*. https://www.eeas.europa.eu/norway/european-union-and-norway_en?s=174

- EUR - Lex. (2020). *Jednání se Spojeným královstvím o článku 50*. Dostupné 23. 10. 2023 z <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/article-50-negotiations-with-the-united-kingdom.html>
- European Central Bank. (2024). *Inflation and consumer prices*. https://www.ecb.europa.eu/stats/macroeconomic_and_sectoral/hicp/html/index.en.html
- European Commission. (n.d.a). *Customs Unions*. <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/customs-unions>
- European Commission. (n.d.b). *Brexit*. https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/international-dimension-data-protection/brexit_en
- European Commission. (n.d.c). *Trade*. https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/negotiations-and-agreements_en
- Euroskop (2022). *ESVO*. <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/zahranici-a-bezpecnost/vnejsi-vztahy/nejdulezitejsi-organizace/esvo/>
- Eurostat. (2024a). *GDP per capita in PPS*. Dostupné 5. 2. 2024 z https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114__custom_9668175/default/table?lang=en
- Eurostat. (2024b). *HCIP – monthly data (annual rate of change)*. Dostupné 10. 1. 2024 z https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/prc_hicp_manr__custom_9366081/default/table?lang=en
- Eurostat. (2024c). *Unemployment by sex and age – monthly data*. Dostupné 15. 1. 2024 z https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/une_rt_m__custom_9351065/default/table?lang=en
- Evropská komise. (n.d.a). *Dohoda mezi EU a Spojeným královstvím o obchodu a spolupráci*. <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/cs/content/dohoda-mezi-eu-spojenym-kralovstvim-o-obchodu-spolupraci>
- Evropská komise. (n.d.b). *Dohoda o Evropském hospodářském prostoru (EHP)*. <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/cs/content/dohoda-o-evropskem-hospodarskem-prostoru-ehp>
- Evropská rada. (2023). *Časová osa – dohoda o vystoupení mezi EU a Spojeným královstvím*. Dostupné 23. 10. 2023 z <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-relationships-with-the-united-kingdom/the-eu-uk-withdrawal-agreement/timeline-eu-uk-withdrawal-agreement/>
- Evropský parlament. (2017). *Článek 50: Jak se bude rozhodovat o budoucím vztahu EU a UK*. <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20170324STO68408/clanek-50-vysvetleni-postupu-k-brexitu>
- Fakta a čísla o Evropské unii. (2023). *Evropský parlament: historické souvislosti*. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/11/evropsky-parlament-historicke-souvislosti>
- Fiala, P. & Pitrová, M. (2003). *Evropská unie*. Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Financial Times. (2023). *Britain won't rejoin the EU for decades - if ever*. <https://www.ft.com/content/9c2df35f-555a-4c34-84e6-93e125d6c410>
- Fuchsová, D. (2023). *Od Brexitu uplynuly tři roky. Zkomplikoval mimo jiné i studijní pobyt*. Generace20. <https://generace20.vosp.cz/od-brexitu-uplynuly-tri->

roky- zkomplikoval-mimo-jine-i-studijni-pobyty/?fbclid=IwAR1A79gcdAD7HaV1ETk7VUB-1OFcaMI5dVhH1LHzHh6y2uZ4yE8hz1XUcM

Gaille, L. (2019). *22 Pros and Cons of Brexit*. Vittana. <https://vittana.org/22-pros-and-cons-of-brexit>

Graham, S. (2022). *EY Financial Services Brexit Tracker: Movement within UK financial services sector stabilises five years on from Article 50 trigger*. EY. https://www.ey.com/en_uk/news/2022/03/ey-financial-services-brexit-tracker-movement-within-uk-financial-services-sector-stabilises-five-years-on-from-article-50-trigger

Harari, D. (2024). *GDP – International Comparisons: Key Economic Indicators*. House of Commons Library. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn02784/>

Henley, J. (2023) *Support for leaving EU has fallen significantly across bloc since Brexit*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2023/jan/12/support-for-leaving-eu-has-fallen-significantly-across-bloc-since-brexit>

HM Government. (2022). *The Benefits of Brexit: How the UK is taking advantage of leaving the EU*. <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/620a791d8fa8f54915f4369e/benefits-of-brexit.pdf>

House of Commons Library. (2023). *Statistics on EU - UK trade*. <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7851/CBP-7851.pdf>

House of Commons Library. (2024). *GDP – International Comparisons: Key Economic Indicators*. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn02784/>

International Monetary Fund. (2023). *Real GDP growth*. Dostupné 9. 3. 2023 z https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD/NZL/POL/DEU

Inman, P. (2023). *Brexit food trade barriers have cost UK households £7bn, report finds*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/politics/2023/may/24/brexit-food-trade-barriers-have-cost-uk-households-7bn-report-finds>

Ipsos. (2016). *European Union membership – trends*. <https://www.ipsos.com/en-uk/european-union-membership-trends>

Jurečka, V., Hlaváček, K., Jánošíková, I., Kolcunová, E., Macháček, M., Paličková, I., Spačilová, L., & Wromblowský, T. (2017). *Makroekonomie*. (3. vyd.). Grada Publishing. <https://www.bookport.cz/e-kniha/makroekonomie-1356560/>

Kaya, A., Liadze, I., Low, H., Juanino, P., & Millard, S. (2023). *Revisiting the effect of Brexit*. NIESR. <https://www.niesr.ac.uk/wp-content/uploads/2023/11/JC760-NIESR-Outlook-Autumn-2023-Global-Topical-Feature-v2.pdf?ver=QYxERky2XK07Ic7WdFAN>

Keep, M. (2022). *The UK's contribution to the EU Budget*. House of Commons Library. <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7886/CBP-7886.pdf>

Kubátová, E., Bednářová, L., & Kalánek, F. (2016). *EU a Velká Británie: Historie vztahů a cesta k referendu*. EURACTIV. Dostupné 23. 10. 2023 z <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/linksdossier/eu-a-velka-britanie-historie-vztahu-a-cesta-k-referendu-000142/>

- Lacina, L. & Bližkovský, P. (2022). *Učebnice evropské integrace*. (5. vyd.) Barrister & Principal, o. s.
- Lacina, L., Konig, P., Ostřížek, J., Přenosil, J., & Strejček, P. (2012). *Učebnice evropské integrace*. (3. vyd.) Barrister & Principal, o. s.
- Lanktree, G. (2020). *5 thing to know about the UK – Japan trade deal*. Politico. <https://www.politico.eu/article/five-things-from-the-uks-trade-deal-with-japan/>
- Lipovská, H. (2017). *Moderní ekonomie: Jednoduše ovšem, co byste měli vědět*. Grada Publishing. <https://www.bookport.cz/e-kniha/moderni-ekonomie-1367415/#>
- McMahon, P. (n.d.a). *Category: Causes of Brexit Vote*. Brexit (An Irish Guide). <https://brexitleg.ie/category/withdrawal/causes-of-brexit-vote/>
- McMahon, P. (n.d.b). *Countdown to the referendum*. Brexit Information. <http://brexitleg.alguide.co.uk/countdown-to-the-referendum/>
- Ministerstvo financí ČR. (2022). *Hotovostní euro*. Dostupné 16. 4. 2024 z <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/historie-eura/hotovostni-euro>
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. (n.d.). *Velká Británie*. [https://mzv.gov.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/velka_britanie/cestovani/documents.html](https://mzv.gov.cz/jnp/cz/encyklologie_statu/evropa/velka_britanie/cestovani/documents.html)
- Mortimore, R. (2016). *Polling history: 40 years of British views on in or out of Europe*. The Conversation. <https://theconversation.com/polling-history-40-years-of-british-views-on-in-or-out-of-europe-61250>
- Motilal Oswal. (n.d.). *What are the Importance of FDI*. <https://www.motilaloswal.com/blog-details/what-are-the-importance-of-fdi-/22003>
- Mulkearn, K. (2022). *Which inflation measure: CPI, CPIH or RPI?* IDR. <https://www.incomesdataresearch.co.uk/resources/insights/which-inflation-measure-cpi-cpih-or-rpi>
- Musil, A. (2023). *KOMENTÁŘ: Britové se do EU nikdy nevrátí*. Jihlavská drbna. <https://jihlavska.drba.cz/drba/blogy-a-komentare/19546-komentar-britove-se-do-eu-nikdy-nevrati.html>
- Nelson, E. (2023). *Why are food prices so high in Europe?* The Seattle Times. <https://www.seattletimes.com/business/why-are-food-prices-so-high-in-europe/>
- NIESR. (2023). *Revisiting the effect of Brexit*. <https://www.niesr.ac.uk/wp-content/uploads/2023/11/JC760-NIESR-Outlook-Autumn-2023-Global-Topical-Feature-v2.pdf?ver=QYxERky2XK07Ic7WdFAN>
- Novinky.cz. (n.d.). *Brexit*. <https://www.novinky.cz/tag/brexit-26932>
- O'Carol, L., & Crerar, P. (2023). *Sunak rejects von der Leyen's comments that UK could rejoin EU*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/politics/2023/nov/29/sunak-rejects-von-der-leyens-comments-that-uk-could-rejoin-eu>
- Office for National Statistics. (2023a). *Consumer price inflation, UK: December 2023*. Dostupné 12. 3. 2024 z <https://www.ons.gov.uk/economy/inflationandpriceindices/bulletins/consumerpriceinflation/december2023>
- Office for National Statistics. (2023b). *Unemployment rate (aged 16+ and over, seasonally adjusted): %*. Dostupné 10. 1. 2024 z <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/unemployment/timeseries/mgsx/lms>

- Office for National Statistics. (2024). *Labour market overview, UK: March 2024*. Dostupné 20. 3. 2024 z <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/bulletins/uklabourmarket/march2024>
- Partington, R. (2023). *Five charts explaining the UK's economic prospects in 2024*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/business/2023/dec/29/five-charts-explaining-the-uks-economic-prospects-in-2024>
- Pavelka, T. (2006). *Makroekonomie*. Vysoká škola ekonomie a managementu.
- Pech, Š., & Janošová, K. (2018). *Přehled: Jak dosud probíhala jednání o brexitu?* Euroskop. <https://euroskop.cz/2018/04/17/prehled-jak-dosud-probihala-jednani-o-brexitu/>
- Peníze.CZ. (2023). *Do Británie příští rok jen s povolením. Kolik bude stát?* <https://www.penize.cz/doprava/443595-do-britanie-pristi-rok-uz-jen-s-povolenim-kolik-bude-stat>
- Perisic, B. (2010). *Britain and Europe: a History of Difficult Relations*. Institute for Cultural Diplomacy. <https://www.culturaldiplomacy.org/pdf/case-studies/cs-bojana-perisic.pdf>
- Pohůdka, P. (2024). *Míra inflace 2023: Aktuální data pro Česko, EU a svět*. e15. <https://www.e15.cz/inflace-v-cr-a-ve-svete-ceny-graf#Duvody>
- Portes, J. & Springford, J. (2023). *Early impacts of the post-Brexit immigration system of the UK labour market*. CER. https://www.cer.eu/sites/default/files/insight_JS_JP_17.1.23.pdf
- Pro Travel. (2021). *Cestování Spojeného království po Brexitu*. <https://www.protravel.cz/clanek/brexit/>
- Reuben, A. (2023). *Is food inflation higher in Europe than in the UK?* <https://www.bbc.com/news/business-65962497>
- Romei, V. (2023). *Why is the UK struggling to attract foreign direct investment?* Financial Times. <https://www.ft.com/content/8db6c9f8-8f4f-4cd2-869c-a04e8da9cb13>
- Sandford, A. (2022). *Brexit damage: Is EU exit now hitting UK 's economy harder than COVID?* Euronews. <https://www.euronews.com/my-europe/2022/07/05/brexit-damage-is-eu-exit-now-hitting-uks-economy-harder-than-covid>
- Slaughter and May. (2016). *Brexit essentials: Alternatives to EU membership*. <https://prodstoragesam.blob.core.windows.net/highq/2535258/brexit-essentials-alternatives-to-eu-membership.pdf>
- Stone, J. (2023). *Brexit: This is how Britain could actually rejoin EU*. Independent. <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/brexit-britain-rejoin-eu-gina-miller-b2362472.html>
- StudySmarter. (n.d.). *Macroeconomics indicator*. <https://www.studysmarter.co.uk/explanations/macroeconomics/economic-performance/macroeconomic-indicators/>
- Šenk, M., & Hosnedlová, P. (2020). *Brexit: Od osudného referenda až po vyjednané dohody*. EURACTIV. Dostupné 23. 10. 2023 z <https://euractiv.cz/section/brexit/linksdossier/brexit-od-osudneho-referenda-az-po-vyjednane-dohody/>
- The Geography of Transport Systems. (n.d.). *Levels of Economic Integration*. <https://transportgeography.org/contents/chapter7/globalization-international-trade/economic-integration-levels/>

- The Guardian (2023) *Support for leaving EU has fallen significantly across bloc since Brexit*. <https://www.theguardian.com/world/2023/jan/12/support-for-leaving-eu-has-fallen-significantly-across-bloc-since-brexit>
- The Open University. (2023). *Goodwin's 10 reasons why Britain will not rejoin the EU: some thoughts*. <https://www.open.ac.uk/blogs/EUatOU/index.php/2023/08/03/goodwins-10-reasons-why-britain-will-not-rejoin-the-eu-some-thoughts/>
- The Times of India. (2023). *7 years ago UK voted to leave EU: Why Brexit happened*. <https://timesofindia.indiatimes.com/world/uk/7-years-ago-uk-voted-to-leave-eu-why-brexit-happened/articleshow/101219334.cms>
- Tobin, J. (2023). *UK EU relationship in financial services*. House of Lords Library. <https://lordslibrary.parliament.uk/uk-eu-relationship-in-financial-services/>
- Treanor, J. (2016). *Significant risk to UK firms if passporting rights lost after Brexit*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/politics/2016/sep/20/passporting-rights-brexit-uk-firms-fca-eu>
- Turner, J. (2022). *How important is the City to the UK economy?* Economics Observatory. <https://www.economicsobservatory.com/how-important-is-the-city-to-the-uk-economy>
- UNCTAD. (2023). *Global foreign direct investments flows over the last 30 years*. Dostupné 13. 2. 2024 z <https://unctad.org/data-visualization/global-foreign-direct-investment-flows-over-last-30-years>
- Ward, M. & Webb, D. (2023). *Statistics on UK - EU trade*. House of Commons Library. <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7851/CBP-7851.pdf>
- Webb, D. (2024a). *The Comprehensive and Progressive Agreement for Trans – Pacific Partnership (CPTPP)*. UK Parliament. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9121/>
- Webb, D. (2024b). *Progress on UK trade agreement negotiations*. House of Commons Library. <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9314/CBP-9314.pdf>
- Webber, M. R. (2022). *Explaining the Types of Inflation*. The balance. <https://www.thebalance.com/types-of-inflation-4-different-types-plus-more-3306109>
- Wolf, M. (2023). *Britain won't rejoin the EU for decades - if ever*. Financial Times. <https://www.ft.com/content/9c2df35f-555a-4c34-84e6-93e125d6c410>
- WorkMotion. (2023). *How Brexit labour shortages are transforming the UK job market*. <https://workmotion.com/how-brexit-labour-shortages-are-transforming-the-uk-job-market/>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj indexu HDP na obyvatele v PPS od roku 2011 do roku 2022	31
Tabulka 2: Vývoj exportu a importu (zboží a služeb) mezi Spojeným královstvím, EU a zeměmi mimo EU.....	40

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj průzkumu britské veřejnosti o setrvání v EU či nikoliv	22
Graf 2: Vývoj ročního růstu reálného HDP vybraných ekonomik	30
Graf 3: Vývoj míry inflace spotřebitelských cen u vybraných ekonomik	32
Graf 4: Vývoj míry inflace potravin a nealkoholických nápojů u vybraných ekonomik	34
Graf 5: Vývoj míry nezaměstnanosti u vybraných ekonomik	35
Graf 6: Růst reálného HDP % v porovnání s hodnotami před pandemií.....	39
Graf 7: Vývoj reálného HDP v porovnání vývoje reálného HDP bez uskutečnění Brexitu	40
Graf 8: Vývoj čistého přílivu PZI do Spojeného království v milionech dolarů	41
Graf 9: Vývoj počtu zaměstnaných osob v UK z EU a mimo EU.....	42
Graf 10: Procentuální rozložení volby pro odchod z EU mezi vybranými členskými státy	45
Graf 11: Vývoj hlasování, zda Brexit byla správná volba či nikoliv.....	50

Seznam obrázků

Obrázek 1: Stupně ekonomické integrace	10
--	----

Abstrakt

Podmanický, M. (2024). *Brexit – příležitost nebo hrozba?* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: Brexit, Spojené království, Evropská unie, makroekonomické ukazatele, ekonomická integrace,

Bakalářská práce s názvem „*Brexit – příležitost nebo hrozba?*“ se věnuje problematice spojené s vystoupením Spojeného království z Evropské unie. Cílem bakalářské práce je rozhodnout, zda odchod z EU je pro Spojené království příležitostí či hrozbou na základě komparace a analýzy vývoje základních makroekonomických ukazatelů a charakterizování klíčových příležitostí a hrozeb plynoucích z Brexitu. První kapitola bakalářské práce se zabývá charakteristikou jednotlivých úrovní ekonomické integrace a historií evropské integrace. Následující kapitola je věnována vzájemným vztahům Spojeného království a EU v předbrexitovém období. Třetí kapitola této práce je zaměřena na základní makroekonomické ukazatele. Čtvrtá kapitola této práce se zabývá komparací a analýzou vývoje makroekonomických ukazatelů Spojeného království a EU. Následující kapitola této práce je zaměřena na charakterizování klíčových příležitostí a hrozeb plynoucích z Brexitu. Na závěr jsou zmíněna navržená doporučení v oblasti hospodářské politiky státu pro podporu příležitostí a utlumení hrozeb Brexitu.

Abstract

Podmanický, M. (2024). *Brexit – opportunity or threat?* [Bachelor Thesis, University of West Bohemia].

Key words: Brexit, United Kingdom, European Union, macroeconomic indicators, economic integration

The bachelor's thesis entitled "Brexit - opportunity or threat?" deals with the issue associated with the withdrawal of the United Kingdom from the European Union. The aim of the bachelor's thesis is to decide whether leaving the EU is an opportunity or a threat for the United Kingdom based on the comparison and analysis of the development of basic macroeconomic indicators and the characterization of key opportunities and threats resulting from Brexit. The first chapter of the bachelor thesis deals with the characteristics of individual levels of economic integration and the history of European integration. The following chapter is devoted to the mutual relations of the United Kingdom and the EU in the pre-Brexit period. The third chapter of this thesis is focused on basic macroeconomic indicators. The fourth chapter of this thesis deals with the comparison and analysis of the development of macroeconomic indicators of the United Kingdom and the EU. The following chapter of this thesis is focused on characterizing the key opportunities and threats arising from Brexit. At the end, recommendations are proposed in the area of the state's economic policy to support opportunities and mitigate the threats of Brexit.